

Zaštita okoliša

Izvješće T-HT Grupe za 2007. godinu

Sadržaj

Poruka predsjednika Uprave

Uvod

Politika i ciljevi zaštite okoliša

Politika zaštite okoliša T-HT Grupe

Energetska politika T-HT Grupe

Ciljevi u zaštiti okoliša

Komuniciranje i informiranje

Međunarodna suradnja i sudjelovanje u međunarodnim inicijativama

Udruga europskih operatora telekomunikacijske mreže (ETNO)

DT Grupa

Global Compact (Svjetski sporazum)

Profil T-HT Grupe

Pregled

Nastanak i povijest

Organizacija i odgovornosti u zaštiti okoliša

T-Mobile

Ekološke akcije i projekti u društvenoj zajednici

Osnovni pokazatelji o mrežama

Osnovni financijski pokazatelji

Zakonodavni okvir

Zakoni i propisi RH od važnosti za T-HT

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost - ekološke naknade

Upravljanje zaštitom okoliša

Upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi

Sustav upravljanja okolišem u T-Mobileu (EMS) prema ISO 14001

Pokazatelji (indikator) o utjecaju na okoliš

Zbirni pokazatelji o utjecaju na okoliš u T-HT Grupi

Potrošnja resursa

Energija

Papir

Voda

Krajolik i tlo, nekretnine

Emisije i otpad

Eko-efikasnost T-HT Grupe

Troškovi i prihodi u vezi s okolišem

ICT i održivi razvoj

Poruka predsjednika Uprave

Cijenjeni čitatelji,

Pred vama je četvrto godišnje izvješće T-HT-a o zaštiti okoliša i prvo koje objavljujemo nakon što je u listopadu 2007. godine kompanija počela kotirati na Zagrebačkoj i Londonskoj burzi. Ulaskom više stotina tisuća malih dioničara, građana Republike Hrvatske kao i domaćih i stranih institucionalnih ulagača, u vlasničku strukturu T-HT-a, postali smo zanimljivi širem krugu zainteresiranih za sve aspekte našeg poslovanja i stekli smo dodatnu obvezu transparentnog predstavljanja naših poslovnih i drugih rezultata kako dioničarima tako i najširoj javnosti. Kao društveno odgovorna kompanija redovito objavljujemo izvješća o zaštiti okoliša kako bi naše poslovanje i u tom segmentu učinili potpuno razvidnim javnosti.

Ovim izvješćem želimo predstaviti postignuća T-HT-a na tom, za kompaniju i za mene osobno, vrlo važnom polju djelovanja ka općem dobru.

Temeljne odrednice Politike zaštite okoliša T-HT Grupe, koje su postale sastavnim dijelom naše poslovne svakodnevice, uključuju sprječavanje onečišćenja, poštivanje važećih zakonskih propisa i stalno unaprjeđivanje izvedbe. Dijelimo zabrinutost svjetske zajednice za sudbinu planeta ugroženu sve izraženijim klimatskim promjenama uzrokovanim velikim dijelom emisijama stakleničkih plinova kao posljedice ljudskih aktivnosti. Iako se informacijsko-komunikacijska tehnologija čiji smo dio, smatra „čistom industrijom“, u svjetskim okvirima ona je odgovorna za oko 2-2,5% stvorene emisije stakleničkih plinova. T-HT svoj udio u onečišćenju kontinuirano smanjuje. Budući da je potrošnja energije glavni uzročnik te emisije, u protekloj smo godini usvojili Energetske politiku T-HT Grupe čime smo postavili temelje za njenu racionalniju i efikasniju potrošnju. Zahvaljujući tome, a i sredstvima uložanim u modernizaciju kapaciteta mreže i ostalih potrošača energije, u protekloj smo godini ukupnu potrošnju energije smanjili za 2,44% u odnosu na godinu dana ranije, a količinu tako stvorene emisije CO₂ za 1,87%. U isto vrijeme, u nepokretnoj smo mreži ostvarili veliki rast broja korisnika širokopojasnog pristupa

Internetu i usluge MaxTV-a, što je za posljedicu imalo i veliki rast ukupnog podatkovnog prometa. Time smo količinu prenesenih bita, našeg glavnog „proizvoda“, po jednom utrošenom Joule-u energije u tom razdoblju više nego udvostručili.

I u drugim aspektima našeg utjecaja na okoliš u 2007. godini ostvarili smo vidan napredak: potrošnja goriva za vozila smanjena je za 9,55% uz istovremeno obnavljanje voznog parka i uvođenje informatičkog sustava za njegov nadzor i upravljanje, proizvodnja otpada smanjena je za 32,92%, ukupna potrošnja papira smanjena je za 23% i td. Ovakav trend smanjivanja utjecaja na okoliš T-HT Grupe namjeravamo nastaviti i ubuduće, čemu će svakako doprinijeti ostvarenje krajem prošle godine usvojenih općih i posebnih ciljeva u zaštiti okoliša do 2010. godine, kao i planirano uvođenje standardiziranog sustava upravljanja okolišem u dijelovima T-HT-a gdje još nije uveden.

Briga za okoliš briga je za opstanak generacija koje dolaze. Da bi naš planet i ubuduće bio mjesto na kojem je ne samo moguće nego i ugodno živjeti, potrebno je djelovati danas.

Svjesni te činjenice, mi u T-HT-u planiramo nastaviti brigu za očuvanje i unaprjeđenje naše prirodne sredine, te i nadalje poslovati u skladu s potrebama zaštite okoliša. Našu aktivnu ulogu u očuvanju prirode dokazali smo i velikim donacijskim ekološkim projektom „Zelena komunikacija“ u sklopu kojeg su djelatnici T-HT Grupe sudjelovali u pošumljavanju Hrvatske. Vjerujemo da smo time na najbolji mogući način, djelujući kao složan tim, pokazali našu svijest o važnosti očuvanja okoliša.

*Predsjednik Uprave T-HT-a
Ivica Mudrinić*

1. Uvod

Svijest o važnosti zaštite okoliša trajno je prisutna u T-HT-u i ugrađena je u najvažnije poslovne procese

Zaštita okoliša temeljni je preduvjet dugoročnog i održivog razvoja svake zemlje. U europskim razmjerima, Republika Hrvatska ima dobro očuvan okoliš i zadaća je našeg naraštaja osigurati čuvanje i daljnje poboljšanje kvalitete okoliša u kojem živimo. Suočeni s globalnim posljedicama čovjekova utjecaja na okoliš, što se odražava kroz klimatske promjene i globalno zatopljenje, čuvanje okoliša znači čuvanje budućnosti kako za čovječanstvo danas tako još i više za generacije koje dolaze. Sprečavanje daljnje devastacije okoliša u skladu s najboljom praksom razvijenih zemalja jamstvo je konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Stoga je važno očuvati okoliš u Hrvatskoj te kroz politiku održivog razvoja iskoristiti kvalitetu okoliša kao razvojnu šansu.

Republika Hrvatska je kao malo koja europska država iznimno bogata nacionalnim prirodnim bogatstvima - poput izvora vode, rijeka, jezera, mora i šuma - koji predstavljaju opće dobro. Posebno je važno dati punu pozornost očuvanju šuma koje ispunjavaju gospodarsku, ekološku i društvenu funkciju te imaju znatan utjecaj na kakvoću života, zatim očuvanju kvalitete i zaštite vode na korist gospodarstva i građana. Očuvanje kvalitete vode, sprečavanje onečišćenja, uključujući i zbrinjavanje otpadnih voda te osiguravanje odgovarajuće i stabilne opskrbe vodom u skladu s europskim standardima o zaštiti okoliša i kvaliteti vode - strateški su prioriteti jer će u budućnosti posjedovanje stabilnih i čistih izvora vode biti jednako važno, ako ne i važnije od posjedovanja

izvora nafte, energenta koji danas pokreće cjelokupno svjetsko gospodarstvo.

Svijest o važnosti zaštite okoliša trajno je prisutna u T-HT-u već godinama i ugrađena je u najvažnije poslovne procese orijentirane ka zadovoljavanju želja i potreba kupaca i korisnika usluga, kao sastavni dio ukupne poslovne strategije i djelovanja u okviru koncepta održivog razvoja i visoke razine društvene odgovornosti prema sredini u kojoj posluje. Pristupanjem u ožujku 2007. godine inicijativi UN-a o društveno odgovornom poslovanju, Global Compactu (Svjetskom sporazumu), T-HT je i dodatno posvjedočio svoju privrženost tim načelima.

Usvajanjem Općih smjernica za upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi u siječnju 2007. godine uspostavljen je interni regulatorni okvir za izvršavanje svih kako zakonima i ostalim propisima reguliranih tako i dobrovoljno prihvaćenih obveza u području zaštite okoliša u kompaniji. Dok u T-Mobileu Hrvatska d.o.o. već više godina postoji i uspješno funkcionira certificirani sustav upravljanja zaštitom okoliša prema međunarodnoj normi ISO 14001, dotle će usvojene Opće smjernice, koje slijede model upravljanja propisan ovom normom, usmjeravati te aktivnosti u ostatku kompanije do konačnog uvođenja certificiranog sustava prema spomenutoj ISO normi, a i poslije.

T-HT, s obzirom na svoju osnovnu djelatnost, ne spada među one kompanije koje značajnije zagađuju okoliš, no svejedno svojim poslovnim aktivnostima u određenoj mjeri

čini pritisak na okoliš, što se posebno očituje kroz stvaranje otpada i potrošnju različitih oblika energije. Stoga je tim aspektima okoliša i dana najveća važnost u kompanijskoj Politici zaštite okoliša.

Sprečavanje nastajanja otpada, svođenje njegovog nastanka na najmanju moguću mjeru, odvojeno prikupljanje i propisno zbrinjavanje čine svakodnevne aktivnosti u području upravljanja otpadom u kompaniji. U protekloj godini na državnoj razini usvojeni su novi Pravilnik o gospodarenju otpadom i cijeli niz pravilnika o zbrinjavanju pojedinih vrsta otpada, od kojih je za djelovanje kompanije najznačajniji Pravilnik o električnom i elektroničkom otpadu, vrsti otpada koja je najzastupljenija u djelatnosti T-HT-a, čija je primjena započela u drugoj polovici godine. Kompanija je i prije imala uspostavljen sustav za zbrinjavanje ove vrste otpada te se samo trebala prilagoditi novom sustavu, početi prijavljivati količine izravno uvezeno EE opreme i plaćati propisanu naknadu za njeno kasnije zbrinjavanje.

U svrhu odvojenog prikupljanja određenih vrsta otpada u kompaniji je u 2007. godini postavljen veći broj spremnika za papir, PET boce, rabljene kazete za tonere, rabljene baterije i male električne i elektroničke uređaje i pribor. Na nekoliko pogodno raspoređenih lokacija u kompaniji širom Hrvatske postavljeni su i spremnici za prikupljanje rabljenih motornih ulja, antifrizi, filtara i zauljene ambalaže, a organizirano je i prikupljanje fluorescentnih rasvjetnih cijevi i akumulatora. Posebno treba istaknuti ekološku akciju usmjerenu na poticanje prikupljanja i zbrinjavanja rabljenih baterija među našim korisnicima usluga; akcija pod nazivom „Čista komunikacija“ provedena je diljem Hrvatske kojom prigodom su u svim T-Centrima postavljeni odgovarajući spremnici za odlaganje baterija.

Radi sprečavanja zagađenja vode i tla obavljena su mjerenja, testiranja i kalibriranja spremnika za tekuće gorivo (loživo ulje) u regiji Sjever. Isto tako, obavljeno je i zbrinjavanje spremnika koji zbog prijelaza na drugo, ekološki prihvatljivije gorivo za grijanje (plin) nisu više u funkciji, a sve preostalo gorivo i talog ekološki je zbrinuto po ovlaštenom ugovornom partneru.

Potrošnja različitih vrsta energije, naročito električne, prvi je po važnosti aspekt okoliša T-HT-a. Energija se troši u telekomunikacijskim mrežama i IT sustavima (za napajanje uređaja, klimatizaciju i ventiliranje prostorija), za grijanje radnih prostorija i pogon motornih vozila voznog parka. Potrošnjom energije, što izravno što neizravno, generiraju se staklenički plinovi poput ugljičnog dioksida (CO₂) koji uzrokuje klimatske promjene i globalno zatopljenje. T-HT se tijekom prošle godine aktivno uključio u borbu za zaštitu klime formuliranjem i usvajanjem vlastite Energetske politike sa svrhom definiranja pristupa upravljanju potrošnjom energije i polaganja osnove za utvrđivanje pojedinačnih ciljeva u pogledu kontrole potrošnje energije i emisije stakleničkih plinova. Ovom Energetskom politikom T-HT Grupa demonstrira svoju posvećenost brizi za zaštitu klime i usporavanju globalnog

zatopljenja te svoju podršku odredbama protokola iz Kyota. Vozni park kompanije, u čijem su sastavu i prije u velikoj mjeri prevladavala motorna vozila na pogon dizelskim gorivom, tijekom protekle godine značajno je obnovljen nabavom novih vozila s boljim faktorom emisije CO₂. Time je prosječna starost službenih vozila T-HT-a smanjena na samo 3 godine i 3 mjeseca. Isto tako, u protekloj godini uveden je informatički Sustav za upravljanje voznim parkom. Uvođenjem ovog sustava, osim pružanja bolje usluge internim korisnicima, omogućava se bolje praćenje svih troškova koji se tiču službenih vozila, reducira potrošnja goriva, a time i osigurava smanjenje štetnih emisija u okoliš.

Krajem prošle godine Uprava Društva usvojila je „Popis općih i posebnih ciljeva u zaštiti okoliša do 2010. godine“ s programima/mjerama za njihovu realizaciju, a koji se odnosi na (značajne) aspekte okoliša navedene u Općim smjernicama za upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi. Uspostavljanjem ovih ciljeva omogućava se praćenje izvedbe i stalnog unapređivanja u tom pogledu, a svrha im je postići smanjenje i/ili sprečavanje utjecaja na okoliš njihovim svođenjem na najmanju moguću mjeru. Neki od usvojenih ciljeva izravna su posljedica obveza iz zakonskih propisa, dok su drugi uzrokovani vlastitim opredjeljenjima T-HT-a izraženima kroz Politiku zaštite okoliša, Energetsku politiku i Povelju o održivom razvoju ETNO-a kojoj je dobrovoljno pristupio.

Informiranju zaposlenika i vanjskih zainteresiranih strana te edukaciji zaposlenika kompanije o važnosti zaštite okoliša i podizanju njihove svijesti i protekle godine posvećivala se velika pozornost. Izrađeno je treće u nizu izvješće o zaštiti okoliša (za 2006. godinu) koje je usvojila Uprava kompanije i nastavljeno je s izdavanjem internog elektroničkog eko glasila pod nazivom „Eko kuTak“. Putem tog glasila zaposlenici su bili informirani o važnosti i potrebi zaštite okoliša, načinima aktivnog uključivanja u ekološke aktivnosti koje se provode unutar kompanije, savjetima o ekološkom ponašanju i uštedi energije te o zanimljivostima u vezi sa zaštitom okoliša iz javnih tiskanih i drugih medija.

Na području zaštite okoliša T-Mobile je nadmašio zakonske uvjete uvodeći ISO 14001 sustav upravljanja okolišem još 2002. godine, koji tvrtku obavezuje da razvija svijest o ekološkim pitanjima i kod svojih zaposlenika i u široj javnosti. Godišnja vanjska revizija ovog sustava provedena u rujnu 2007. pokazala je visoku razinu ekološke svijesti zaposlenika te je dokazala da je zaštita okoliša duboko ugrađena u svakodnevno poslovanje i potvrdila da je T-Mobile sustavno i predano angažiran na ekološkim pitanjima. Kao i prethodnih godina, kroz akciju „Nokia je više nego simpa“ korisnicima je bila ponuđena mogućnost zbrinjavanja starih mobilnih uređaja, zajedno s njihovim baterijama, punjačima i dodatnom opremom. U skladu s novom zakonskom regulativom na području upravljanja otpadom, svi T-Centri opremljeni su za primanje starih mobitela od korisnika i njihovih otpadnih baterija.

Korisnici usluga odlično su prihvatili akciju „Čista komunikacija“ za zbrinjavanje rabljenih baterija

2. Politika i ciljevi zaštite okoliša

Politikom zaštite okoliša T-HT Grupe obuhvaćeni su: otpad, tlo, energija, sirovine, voda i otpadna voda, emisija u zrak, elektromagnetska polja i buka

Prema zahtjevima ISO norme 14001 uprava kompanije određuje politiku zaštite okoliša koja predstavlja izjavu organizacije o njenim namjerama i principima u odnosu prema svom ukupnom učinku u zaštiti okoliša, daje okvir za ukupno djelovanje i za postavljanje općih i posebnih ciljeva te programa za njihovu realizaciju. Politika je izjava Uprave o njejoj privrženosti načelima zaštite okoliša. Tako definirana politika treba biti obznanjena i u organizaciji i izvan nje, npr. poslovnim partnerima, dobavljačima i sl.

Politika zaštite okoliša treba se ticati aktualnih djelatnosti, proizvoda i usluga organizacije i treba obvezivati organizaciju na postupak stalnog unapređivanja svoje izvedbe u zaštiti okoliša. Također treba sadržavati obvezu sprečavanja zagađivanja i pridržavanja svih primjenjivih zakona i ostalih propisa.

Mora postojati jasan odnos između politike, ciljeva i programa na zaštiti okoliša. Ako je organizacija dio šire grupe (kao u našem slučaju, gdje je T-HT dio DT Grupe), a ta grupa ima vlastitu politiku zaštite okoliša, odnos prema politici grupe treba biti jasno određen.

Politika zaštite okoliša T-HT Grupe

Uprava T-HT-a usvojila je u lipnju 2005. godine Politiku zaštite okoliša T-HT Grupe s važenjem za cijelu Grupu.

Politiku zaštite okoliša T-Mobilea usvojila je Uprava HT-a 2002. godine za potrebe uvođenja i certificiranja Sustava upravljanja okolišem prema normi ISO 14001 u djelatnosti mobilnih komunikacija. Nakon što je T-Mobile Hrvatska izdvojen u zasebnu kompaniju u 100% vlasništvu T-HT-a, ta je politika revidirana i usvojena od strane njegove Uprave za potrebe obnavljanja certifikata Sustava upravljanja okolišem. Politika zaštite okoliša T-HT Grupe u skladu je s revidiranom

politikom zaštite okoliša i krovnim ciljevima zaštite okoliša DT Grupe.

Politika zaštite okoliša T-HT Grupe obuhvaća sve aspekte okoliša Grupe: otpad, tlo, energiju, sirovine, vodu i otpadnu vodu, emisije u zrak, elektromagnetska polja i buku. Zbog velike važnosti zaštite klime (aspekti okoliša, zrak i emisije stakleničkih plinova), posebna pozornost je posvećena tim pitanjima primjenom načela zaštite klime DT Grupe na prikladan način.

Politika zaštite okoliša T-HT Grupe glasi:

- Zaštita okoliša i prirodnih resursa zauzima visoko mjesto među prioritetima T-HT-a.
- T-HT upravlja zaštitom okoliša sukladno načelima najbolje prakse među europskim telekomunikacijskim operatorima i važećim međunarodnim standardima radi djelotvorne implementacije ciljeva politike zaštite okoliša, s konačnim ciljem uvođenja sustava za upravljanje okolišem prema standardu HRN EN ISO 14001 u dijelovima T-HT Grupe gdje još nije uveden.
- U zaštiti okoliša T-HT djeluje sukladno hrvatskim zakonima i drugim propisima, a na postavljene zahtjeve gledamo kao na nužan minimum, nastojeći da se postignu i puno bolji rezultati.
- T-HT neprestano radi na unapređivanju svojeg djelovanja na zaštiti okoliša.
- Politika nabave u T-HT-u provodi ciljeve zaštite okoliša koji se također odražavaju, gdje god je to moguće primijeniti, i na naše odnose s poslovnim partnerima i dobavljačima i podizvođačima.
- T-HT kontinuirano teži smanjivanju utjecaja na okoliš svih svojih prepoznatih značajnih aspekata okoliša, a naročito smanjivanju proizvodnje otpada nastalog u našim redovitim aktivnostima i njegovom pravilnom zbrinjavanju te sprečavanju i smanjivanju štetnih emisija u zrak, vodu i tlo.

- T-HT se u okviru svojih mogućnosti pridružuje općim naporima na zaštiti klime i ozonskog omotača ugrađujući osnovna načela zaštite klime DT Grupe u svoje programe zaštite okoliša u mjeri u kojoj je to primjereno našim poslovnim aktivnostima.
- Proizvode i usluge T-HT-a nastojimo dizajnirati tako da se primijenjenim rješenjima štede energija i prirodni resursi.
- T-HT aktivno uključuje sve svoje zaposlenike u napore na zaštiti okoliša u njihovoj radnoj sredini te ih za to osposobljava na odgovarajući način.
- T-HT informira javnost i sve zainteresirane strane o svojim naporima i postignućima u očuvanju okoliša najmanje putem godišnjeg izvješća o zaštiti okoliša, potičući tako konstruktivan dijalog.

Ova politika primjenjuje se u cijeloj T-HT Grupi pa su sukladno tome za njenu provedbu odgovorni svi zaposlenici T-HT-a. Politika zaštite okoliša T-HT Grupe dostupna je javnosti.

Energetska politika T-HT Grupe

Kako je već navedeno, T-HT Grupa se svojom Politikom zaštite okoliša obvezala na sprečavanje zagađivanja, poštivanje zakona i stalno unapređivanje zaštite okoliša te je, između ostalog, poseban naglasak stavila na važnost zaštite klime i uštede energije.

Općim smjernicama za upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi, usvojenima 2007. godine, ocijenjeno je da je potrošnja energije najvažniji pojedinačni aspekt okoliša T-HT-a pa je samim time i utjecaj tog aspekta na okoliš u njegovom redovitom poslovanju najveći. Definirani su trajni opći ciljevi T-HT-a u pogledu ovog aspekta okoliša te je u svrhu konkretiziranja tih ciljeva predviđeno usvajanje energetske politike kojom se definira pristup upravljanju potrošnjom energije i uspostavlja osnova za postavljanje pojedinačnih ciljeva u pogledu kontrole potrošnje energije i emisije stakleničkih plinova.

Energetskom politikom, koju je Uprava usvojila 2007. godine, T-HT Grupa demonstrira svoju posvećenost brizi za zaštitu klime i usporavanju globalnog zatopljenja te svoju podršku odredbama protokola iz Kyota. Svrha aktivnosti koje će T-HT Grupa u tom smjeru poduzimati jest da se putem optimiziranja ukupne potrošnje svih oblika energije koja se koristi u svakodnevnom poslovanju, povećanjem energetske efikasnosti i većom uporabom energije iz obnovljivih izvora ostvare povoljni ekološki učinci kroz smanjenje emisije stakleničkih plinova i ekonomski učinci kroz smanjenje operativnih troškova kompanije.

Usvojena energetska politika T-HT Grupe glasi:

U provođenju aktivnosti usmjerenih na optimizaciju uporabe energije i smanjenje učinka globalnog zatopljenja, T-HT Grupa će se voditi sljedećim načelima:

- Djelotvorno nadzirati i mjeriti potrošnju svih vrsta energije (električne energije, motornih goriva, plina, loživog ulja) kako bi se ustanovila područja potrošnje gdje su moguća unapređenja i kako bi se mogli postaviti konkretni ciljevi za ta unapređenja.
- Prepoznati, nadzirati i mjeriti sve glavne izvore emisije stakleničkih plinova uzrokovane aktivnostima koje su izravno i neizravno povezane s redovitim poslovanjem T-HT Grupe te uvođenjem prikladnih mjera i postupaka utjecati na njihovo smanjivanje gdje god je to moguće.
- Unaprijediti energetske efikasnosti u svim glavnim poslovnim procesima (u mrežama, poslovnim objektima, transportu ljudi i tereta, administraciji) i potrošnju energije usklađivati s poslovnim rastom.
- Svu novu opremu i sve nove usluge, uključujući terminale, elemente fiksnih i mobilnih mreža, poslovne zgrade za uređaje i urede, nabavu novih vozila, rezervnih agregata itd. planirati i projektirati prema kriterijima energetske efikasnosti.
- Gdje god je to moguće koristiti energiju iz obnovljivih izvora, a energiju nabavljati od dobavljača koji isporučuju energente što proizvode manju količinu stakleničkih plinova po jedinici energije i uz najpovoljniju cijenu; steći status povlaštenog kupca za nabavu električne energije i iskoristiti ga pri kupovini električne energije na domaćem tržištu.
- Ugraditi kriterije energetske efikasnosti u procese nabave, izbora dobavljača i izvođača radova i surađivati s dobavljačima kako bi se smanjila potrošnja energije uređaja i opreme koji se od njih nabavljaju.
- Podržavati i sudjelovati u inicijativama i programima EU, Republike Hrvatske, ETNO-a i DT-a usmjerenima na povećanje energetske efikasnosti, smanjenje emisije stakleničkih plinova i sprečavanja/usporevanja globalnog zatopljenja i očuvanje klime.
- Poštivati sve domaće zakone, propise i standarde koji se odnose na ovu problematiku.
- Internim i eksternim komuniciranjem promicati svoje ICT usluge koje imaju potencijal pozitivnog utjecaja na zaštitu klime i smanjivanje emisija stakleničkih plinova, te informirati o vlastitim aktivnostima radi podizanja svijesti kod korisnika i zaposlenika o tim temama.

Ciljevi u zaštiti okoliša

Na osnovi usvojene Politike zaštite okoliša i slijedom obveze iz krovnih ciljeva zaštite okoliša DT Grupe važećih za sve kompanije u većinskom vlasništvu DT-a, zacrtani su opći ciljevi T-HT-a u zaštiti okoliša za razdoblje 2005. – 2008. s mjerama za njihovo izvršenje. U sljedećoj tabeli dan je prikaz ostvarenja zacrtanih ciljeva tijekom 2007. godine. Smanjenja i povećanja su u odnosu na 2006. godinu.

Ciljevi 2005. - 2008. god.	Ostvareno u 2007. godini
<p>Potrošnja energije (na razini Grupe) Uvesti mjere za racionalniju i efikasniju potrošnju energije, smanjiti potrošnju goriva za vozila</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Usvojena Energetska politika T-HT Grupe ■ Potrošnja električne energije povećana za 1,35% ■ Potrošnja loživog ulja smanjena za 25,6% ■ Ukupna potrošnja energije za grijanje smanjena za 12,54% ■ Potrošnja goriva za pogon vozila smanjena za 9,55% uz povećanje broja vozila za 4% i smanjenje prosječne starosti na 3 god. i 3 mj. ■ Potrošnja goriva za pogon vozila/100 km smanjena za 1,79%
<p>Potrošnja papira Smanjiti potrošnju papira za ispise/kopiranje, smanjiti potrošnju za telefonske imenike, proširiti uporabu recikliranog papira za tiskanje promotivnih materijala</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Izvješće o zaštiti okoliša za 2006.g. tiskano u manjem broju primjeraka te objavljeno na CD-u ■ Posebnim nagradama poticana veća uporaba usluge WebBill kojom se smanjuje količina papira potrebnog za dostavu ispisa poziva korisnicima usluga ■ Ukupna potrošnja papira u tonama smanjena za 23% ■ Potrošnja papira za telefonske imenike smanjena za 37,3% ■ Potrošnja papira u kg po zaposlenom smanjena za 10,2%
<p>Upravljanje otpadom U cijelosti uvesti proceduru i procese za upravljanje otpadom; smanjiti ukupnu količinu proizvedenog otpada; povećati količinu prikupljenih starih baterija, telefonskih aparata i telefonskih imenika od korisnika; udvostručiti količinu prikupljenog starog papira i istrošenih printerskih kazeta za recikliranje; povećati količinu prikupljenog ostalog korisnog otpada radi predaje ovlaštenim kompanijama na recikliranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Smanjena ukupna količina proizvedenog otpada za 44,31% ■ Nastavljeno prikupljanje i zbrinjavanje veće količine otpisanih telekomunikacijskih uređaja i opreme u području nadležnosti T-Coma ■ Nastavljeno i prošireno odvojeno prikupljanje kazeta tonera na svim većim lokacijama u kompaniji ■ Prošireno odvojeno prikupljanje otpadnog papira i PET boca ■ Uvedeno odvojeno prikupljanje rabljenih baterija u kompaniji i od korisnika u T-Centrima ■ Uvedeno odvojeno prikupljanje malih elektroničkih uređaja i pribora ■ Uvedeno odvojeno prikupljanje rabljenih ulja i zauljene ambalaže ■ Ekološki su zbrinuti napušteni spremnici i preostalo gorivo/talog u regijama
<p>Nabava Pripremiti upute i uvesti ekološke zahtjeve u proces nabave</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ U ovom području nisu napravljeni značajniji pomaci
<p>Zagađenje zraka Smanjiti zagađivanje zraka prelaskom na grijanje prirodnim plinom i centralno grijanje umjesto grijanja na loživo ulje gdje god je to moguće i ekonomski opravdano</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Prijavljena emisija CO₂ iz stacionarnih izvora smanjena za 11,4% ■ Emisija CO₂ od potrošnje goriva za vozila smanjena za 8,77%
<p>Komunikacija i podizanje svijesti Objaviti godišnji izvještaj o zaštiti okoliša; obavještavati o postignućima i zanimljivostima iz područja zaštite okoliša na IntraNetu; uključiti u marketinške kampanje promicanje koristi za okoliš od proizvoda T-HT-a; raditi na podizanju svijesti svih zaposlenika o potrebi zaštite okoliša</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Izvješće o zaštiti okoliša T-HT Grupe za 2006. godinu objavljeno ■ Objavljeno 6 brojeva internog elektronskog ekološkog glasila Eko kuTak u 2007. godini ■ Pokrenuta i održana ekološka akcija pod nazivom „Čista komunikacija“ u svrhu poticanja prikupljanja rabljenih baterija, održana konferencija za medije

S uslugom WebBill smanjila se količina papira potrebnog za dostavu ispisa korisnicima usluga

T-Mobile Hrvatska je u 2007. godini u okviru svojeg Sustava upravljanja okolišem postavio vlastite ciljeve ostvarenje kojih je prikazano u sljedećoj tabeli:

Ciljevi 2007.	Mjere	Ostvareno
Ekološko zbrinjavanje zastarjele ili nefunkcionalne elektroničke opreme i uređaja	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ekološki zbrinuti staru antensku opremu ■ Zastarjelu IT opremu donirati ■ Ekološki zbrinuti nefunkcionalnu uredsku IT opremu 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Izvršeno ekološko zbrinjavanje stare antenske opreme: ■ metalni otpad 67.567 kg ■ elektronički otpad 18.375 kg ■ Zastarjela IT oprema donirana ■ Ukupno 4.500 kg neispravne IT opreme ekološki zbrinuto
Korisnicima ponuditi mogućnost vraćanja starih mobilnih uređaja, zajedno s otpadnim baterijama, punjačima i ostalom opremom	<ul style="list-style-type: none"> ■ Marketinška kampanja: korisnicima ponuditi mogućnost vraćanja starih mobilnih uređaja na prodajna mjesta, zajedno s otpadnim baterijama, punjačima i ostalom opremom ■ Prikupiti i ekološki zbrinuti mobilne uređaje od korisnika i njihovu opremu 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Provedena marketinška kampanja „Nokia je više nego simpa“ ■ Izvršeno ekološko zbrinjavanje prikupljenih starih mobilnih uređaja i njihove opreme
U skladu s novom zakonskom regulativom na području upravljanja otpadom, opremiti prodajna mjesta za primanje otpadnih baterija mobilnih uređaja od korisnika	<ul style="list-style-type: none"> ■ Organizirano prikupljati otpadne baterije mobilnih uređaja od korisnika ■ Obavijestiti korisnike o obvezi odvojenog odlaganja otpadnih baterija 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Na prodajna mjesta postavljeni spremnici za prikupljanje otpadnih baterija mobilnih uređaja od korisnika ■ Na službenim web stranicama objavljene informacije o odvojenom odlaganju otpadnih baterija
Program praćenja troškova zaštite okoliša	<ul style="list-style-type: none"> ■ Unaprijediti praćenje troškova i prihoda 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Praćenje troškova i prihoda dalje unaprijeđeno
Istraživanje tržišta u vezi s percepcijom EM zračenja i ekološkom svijesti korisnika	<ul style="list-style-type: none"> ■ Obaviti istraživanje tržišta 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Istraživanje tržišta obavljeno u veljači 2007. godine
Vanjski audit Sustava upravljanja okolišem prema normi ISO 14001	<ul style="list-style-type: none"> ■ Obaviti vanjski audit Sustava upravljanja okolišem prema normi ISO 14001 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vanjski audit uspješno obavljen 28. rujna 2007.
Stalno unapređivanje internog informiranja o zaštiti okoliša (radi-onice, interni treninzi, interna web stranica)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Stalna edukacija zaposlenika o sustavu upravljanja okolišem i elektromagnetskim poljima ■ Redovito ažuriranje sadržaja interne web stranice 	<ul style="list-style-type: none"> ■ U 2007. godini educirano je 200 zaposlenika o sustavu upravljanja okolišem i elektromagnetskim poljima ■ Interna web stranica redovito osvježavana

Komuniciranje i informiranje

Politika zaštite okoliša T-HT Grupe određuje da će T-HT jednom godišnje informirati javnost i sve zainteresirane strane o svojim naporima i postignućima u očuvanju okoliša, i to putem godišnjeg izvješća o zaštiti okoliša, potičući na taj način konstruktivan dijalog. U 2007. godini objavljeno je treće takvo izvješće, koje se odnosilo na 2006. godinu, a kao i sva dotadašnja izvješća dostupno je na IntraNetu i službenim web stranicama T-HT-a.

Osim kroz godišnje izvješće o zaštiti okoliša, o aktivnostima na području zaštite okoliša kao i o onima koje spadaju pod korporativnu društvenu odgovornost, u sažetom obliku izvješteno je i putem Godišnjeg izvješća o poslovanju T-HT-a za 2007. godinu koje je također dostupno na IntraNetu i službenim web stranicama T-HT-a (vidi Godišnje izvješće o poslovanju T-HT Grupe za 2007. godinu).

Tijekom godine, informacije o aktivnostima u zaštiti okoliša prenošene su putem internih web portala i putem

službenih web stranica T-HT-a i T-Mobilea Hrvatska u posebnim rubrikama "Ekologija" i „Zaštita okoliša“. Na intranetskom portalu je objavljeno više članaka i priloga s aktualnim akcijama i temama iz područja zaštite okoliša. U istim rubrikama nalaze se važniji usvojeni dokumenti, poput Politike zaštite okoliša T-HT Grupe, Energetske politike i Povelje o održivom razvoju ETNO-a.

Dvomjesečna interna elektronička publikacija posvećena zaštiti okoliša "Eko kuTak", koja je pokrenuta u 2006. godini, doživjela je svoju prvu godišnjicu uspješno ostvarujući svoju misiju i osnovni cilj pravodobnog informiranja zaposlenika naše kompanije o svim značajnijim temama i događanjima iz područja zaštite okoliša, i unutar kompanije i o onima iz javnih medija. U 2007. godini izdano je svih predviđenih 6 brojeva ove publikacije koja se objavljuje na kompanijskom intranetu kako bi bila dostupna svim zaposlenicima.

Na internom portalu T-Mobilea Hrvatska postoji poseban portal u potpunosti posvećen sustavu upravljanja okolišem prema ISO14001 normi, koji je dostupan internim korisnicima u T-Mobileu. Na službenom web portalu T-Mobilea Hrvatska redovito se ažurira rubrika „Zaštita okoliša“ koja donosi informacije o ISO 14001 certifikatu, zaštiti okoliša u praksi, elektromagnetskim poljima te o postupanju s otpadnim mobil-

nim uređajima i njihovim baterijama. Također je omogućeno postavljanje pitanja u vezi sa zaštitom okoliša putem e-mail adrese: zelena.pitanja@t-mobile.hr te besplatnog telefona 098 1543 (poziv je besplatan za pozive iz T-Mobile HR mreže).

Pojedine zanimljive informacije u vezi sa zaštitom okoliša prenošene su i putem internih tiskanih glasila T-HT-a, a sudjelovanje T-HT-a u različitim donatorskim i sponzorskim aktivnostima moglo se pratiti i putem vanjskih tiskanih i elektroničkih medija.

T-Mobile Hrvatska je za potrebe akvizicije novih lokacija u 2007. godini ažurirao stručnu brošuru pod nazivom „Sve o antenama i telekomunikacijskoj opremi“. Namjena ove specifične brošure je detaljnije upoznavanje načina rada mobilnih mreža, postavljanja i vizualnog izgleda antene te utjecaja elektromagnetskih polja na zdravlje. Ažurirana je i brošura „I tehnologija i ekologija“ koja je namijenjena široj javnosti i opisuje zaštitu okoliša u T-Mobileu te se posebno bavi tematikom elektromagnetskih polja.

Kroz svoj rad u tehničkim odborima Hrvatskog zavoda za norme, zaposlenici T-Mobilea Hrvatska aktivno sudjeluju u procesu prihvaćanja stručnih norma kao hrvatskih, što je nezaobilazan korak Republike Hrvatske na njenom putu primatka u Europsku uniju.

T-Mobile je omogućio postavljanje pitanja u vezi sa zaštitom okoliša na broj 098 1543

3. Međunarodna suradnja i sudjelovanje u međunarodnim inicijativama

T-Hrvatski Telekom sudjeluje u mnogobrojnim društvenim inicijativama i aktivnostima, zaštiti okoliša i održivoj poslovnoj praksi

Udruga europskih operatora telekomunikacijske mreže (ETNO)

T-HT je član Udruge europskih operatora telekomunikacijske mreže (ETNO-a) od njenog osnutka 1993. godine i među prvim je potpisnicima njene Povelje o zaštiti okoliša iz 1996. godine.

U prosincu 2004. godine ETNO je promovirao novu Povelju o održivom razvoju kao zamjenu i dopunu Povelje o zaštiti okoliša. Ova nova Povelja, na pristupanje kojoj su pozvane kompanije članice, ali i druge koje to nisu, poziva na revidiranje sveukupnih kompanijskih politika s ciljem implementiranja i integriranja načela održivog razvoja u njihove poslovne strategije i prakse na najširi mogući način.

T-HT je pristupio ovoj Povelji odlukom svoje Uprave od 7. lipnja 2005. godine.

Do kraja 2007. godine 20 je europskih telekomunikacijskih kompanija pristupilo Povelji o održivom razvoju, među kojima je i DT kao i članice DT Grupe Mađarski Telekom i Slovački Telekom. T-HT je pridruživanjem Povelji potvrdio svoju opredijeljenost zajedničkim ciljevima korporativne društvene odgovornosti izraženima kroz Strategiju održivog razvoja DT Grupe i načela T-Spirita, što se očituje kroz uključenost i sudjelovanje T-HT-a u mnogobrojnim društvenim inicijativama i aktivnostima, zaštiti okoliša i održivoj poslovnoj praksi.

Od početka 2005. godine predstavnik T-HT-a aktivno sudjeluje u radu ETNO Radne skupine za održivi razvoj koja je formirana još 1996. godine kao Radna skupina za zaštitu okoliša sa zadatkom da prati i usklađuje aktivnosti članica

ETNO-a, potpisnica Povelje o zaštiti okoliša, u njihovim nastojanjima da ostvare načela utvrđena tom Poveljom. Lansiranjem nove Povelje o održivom razvoju promijenjen je i naziv te radne skupine te su proširene njene zadaće. Radna skupina sastaje se u pravilu tri puta godišnje, a domaćini sastanaka su telekomunikacijski operatori članovi ETNO-a i potpisnici Povelje. U 2007. godini predstavnici T-HT-a sudjelovali su na sva tri takva sastanka.

U siječnju 2007. u Briselu predstavnici kompanije su prisustvovali radionici koju je ETNO organizirao u povodu obilježavanja 10. godišnjice usvajanja Povelje zaštiti okoliša i održivom razvoju, na kojoj su - uz predstavnike kompanija potpisnica - sudjelovali i stručnjaci iz institucija Europske unije, predstavnici različitih zainteresiranih strana poput nevladinih organizacija, ocjenjivačkih agencija i sl. Tema radionice bila je: kako šira uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija može pridonijeti ispunjenju ciljeva održivog razvoja Europske unije.

Istom prigodom predstavljen je i najnoviji Izvještaj ETNO-a o održivom razvoju za 2006. godinu koji pokazuje kako su i nakon 10 godina zaštita okoliša i održivi razvoj i dalje visoko među prioritetima kompanija članica. Potpisnici ETNO Povelje nastavljaju znatno smanjivati potrošnju energije i time ograničavati emisije CO₂. Izvještaj za 2006. godinu je prvi koji, osim zaštite okoliša, promatra i napredak na drugim područjima koja čine održivi razvoj, uključujući i njegovu socijalnu dimenziju.

DT Grupa

Kao član DT Grupe T-HT je dužan provoditi politike i strategije Grupe koje se odnose na sve njene članice, pa tako i Strategiju održivog razvoja Grupe koja se zasniva na viziji "bolje budućnosti" opredmećenoj kroz načela T-Spirita. Tijekom 2007. godine provedena je revizija dotadašnje Strategije održivog razvoja DT Grupe te definiranje „roadmapa“ održivog razvoja DT Grupe za razdoblje do 2008. godine. Zajedno s ostalim članicama Grupe i T-HT je dao svoj doprinos definiranju ove nove Strategije i sudjelovao u kreiranju spomenutog „roadmapa“. I ove godine smo na vrijeme ispunili svoju obvezu i dostavili podatke o nekim bitnim pokazateljima o utjecaju T-HT-a na okoliš (potrošnja energenata za grijanje, vode, električne energije, brojnosti kompanijskog voznog parka, prijedenoj kilometraži, utrošenom gorivu, proizvedenom otpadu) te izvješće o realizaciji ciljeva u zaštiti okoliša. Zajedno s podacima drugih kompanija u vlasništvu DT-a ovi podaci i izvješća koriste se u izradi godišnjeg izvješća DT Grupe o održivom razvoju.

U rujnu 2007. godine predstavnici T-HT-a su u središnjici DT-a u Bonnu prisustvovali redovitom i tradicionalnom Danu održivog razvoja DT Grupe, manifestaciji koja je ove godine promijenila ime u Dan korporativne odgovornosti, odražavajući na taj način promjene koje su se u DT-u dogodile u organizaciji i načinu gledanja na taj aspekt poslovanja kompanije. Na skupu koji je održan s ciljem promicanja otvorenog dijaloga o važnim temama održivog razvoja i posebno

korporativne odgovornosti, uz djelatnike DT-a iz Njemačke i predstavnike kompanija u vlasništvu DT-a, prisustvovali su i predstavnici različitih zainteresiranih strana (nevladinih organizacija, ekoloških udruga, međunarodnih organizacija uključenih u problematiku održivog razvoja, financijskih institucija i sl.).

T-Mobile Hrvatska aktivno sudjeluje u radnoj skupini za zdravlje i elektromagnetska polja te radnoj skupini za ekomenadžment, u sklopu T-Mobile Internationala. Smjernice o elektromagnetskim poljima su definirane za cijelu T-Mobile grupu, u svrhu postizanja zajedničke strategije o ovom pitanju.

Global Compact

U ožujku 2007. godine T-HT je pristupio Global Compactu (Svjetskom sporazumu), inicijativi koju je 2000. godine pokrenuo tadašnji glavi tajnik UN-a Koffi Annan, koji podržava temeljne društvene vrijednosti kroz deset načela odgovornog poslovanja što se odnose na pitanja ljudskih prava, prava radnika, zaštite okoliša i borbe protiv korupcije. Do danas je ovaj Sporazum implementiran u više od 100 zemalja svijeta te okuplja 3.800 članica, među kojima je 2.900 kompanija.

Načela Global Compacta zasnivaju se i izvedena su iz :

- Opće deklaracije o ljudskim pravima
- Deklaracije Međunarodne organizacije rada o temeljnim načelima i pravima iz radnog odnosa
- Deklaracije o okolišu i razvoju iz Rija
- Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije

Global Compact od kompanija zahtijeva da, u okviru svojih sfera utjecaja, usvoje, promiču i primjenjuju osnovne vrijednosti, tj. deset načela podijeljenih u sljedeća četiri osnovna područja:

Ljudska prava

1. Tvrtke bi trebale podupirati i poštivati zaštitu međunarodnih ljudskih prava unutar svog područja utjecaja i
2. pobrinuti se da ne sudjeluju u kršenjima ljudskih prava.

Radna prava

3. Tvrtke bi trebale podržavati slobodu udruživanja i stvarno priznavanje prava na kolektivno pregovaranje;
4. dokidanje svih oblika prisilnog rada;
5. stvarno ukidanje dječjeg rada i
6. ukidanje diskriminacije u vezi sa zapošljavanjem i izborom zanimanja.

Okoliš

7. Tvrtke bi trebale podupirati predostrožan pristup izazovima na području okoliša;
8. pokrenuti inicijative radi promicanja veće odgovornosti prema okolišu i
9. poticati razvoj i širenje tehnologija neškodljivih za okoliš.

Borba protiv korupcije

10. Tvrtke bi trebale raditi na suzbijanju korupcije u svim njenim oblicima, uključujući iznudu i podmićivanje.

Sudjelovanje u Global Compactu donosi brojne koristi, i za poslovni sektor, i za ostale članove. Riječ je o sljedećem:

- zagovaranjem inicijative promicanjem općih načela i društveno odgovornog poslovanja unapređuje se održivost i postiže uključivost svjetskog gospodarstva;
- mogućnost stjecanja znanja o praktičnim rješenjima suvremenih problema u vezi s globalizacijom, korporativnim upravljanjem, društveno odgovornim poslovanjem i održivim razvojem, i to uz sudjelovanje svih zainteresiranih strana, stvarajući međusektorska partnerstva;
- upravljanje rizicima zauzimanjem proaktivnog stava prema ključnim pitanjima te upravljanje troškovima poslovanja kroz rješavanje problema koji izravno povećavaju troškove, kao npr. korupcija, uništavanje okoliša, neodgovarajuća zdravstvena zaštita zaposlenika, loš edukacijski sustav, itd.;
- olakšan pristup međunarodnim poslovnim mrežama i povezivanje s ključnim dionicima posredovanjem UN-a;
- razmjena dobrih običaja i spoznaja s drugim kompanijama i članovima te poboljšani pristup poslovnim prilikama.

Također, pokazalo se da kompanije koje ne izvještavaju o implementaciji načela Global Compacta zauzimaju niži rang na financijskim tržištima. Isto tako dionici se danas sve manje zadovoljavaju prosječnošću, a traže "izvrsnost" u poslovanju koja se proteže na područja kao što su ljudska i radna prava, prava potrošača, unapređenje i zaštita okoliša, i dr.

Sve navedene koristi u konačnici utječu na podizanje ugleda tvrtke/proizvoda, morala i produktivnosti radnika te učinkovitost poslovanja.

Radeći na razvoju društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj, predstavnici UN-a zajedno s predstavnicima hrvatskih kompanija uočili su potrebu da se poslovni sektor i njegovi lideri čim više angažiraju na poticanju pozitivnih promjena u društvu. Pridruživanje Global Compactu stvara kompanijama platformu za djelovanje na široj razini te im pruža šansu da postanu dio globalne mreže.

Pitanja od interesa za poslovni sektor u Hrvatskoj su već relativno jasno definirana, i postoji znatna razina suglasja o njihovoj važnosti za društvo u cjelini. Usvajanje ekonomije znanja, borba protiv korupcije i promicanje transparentnosti, fleksibilnost znanja i vještina radne snage, bolja javna uprava i zapošljavanje mladih pojavljuju se jednako često na popisima prioriteta i privatnog i javnog sektora.

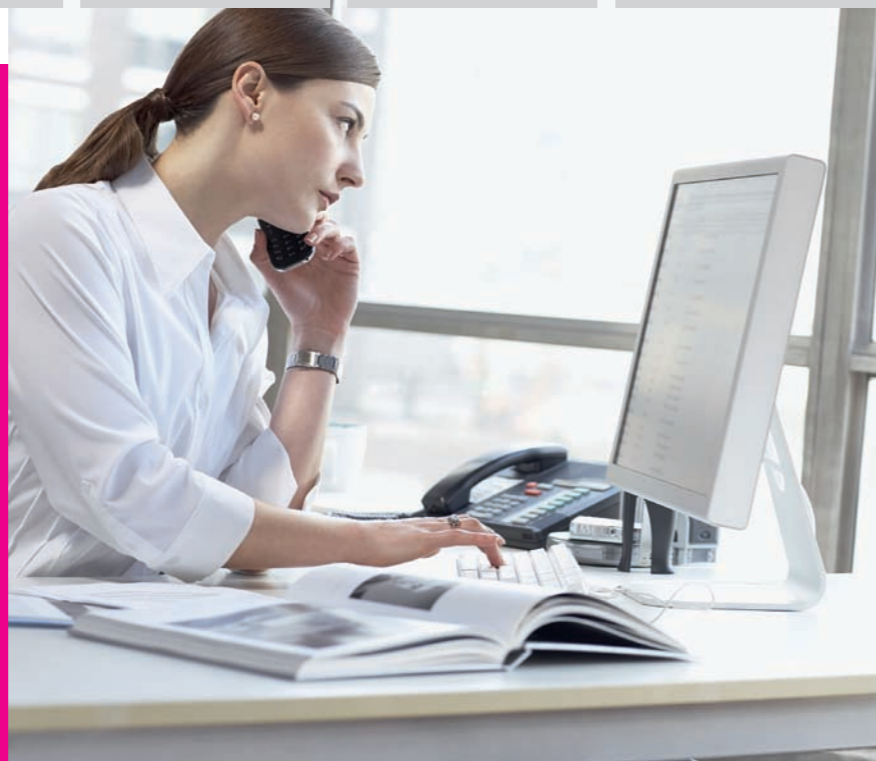
20. ožujka 2007. godine u hotelu The Regent Esplanade Zagreb svečano je obilježeno uključivanje 74 kompanija, poslovnih udruženja, akademskih zajednica i nevladinih organizacija iz Hrvatske u svjetsku inicijativu Global Compact, čime je obilježen i početak djelovanja hrvatske mreže Global Compacta. Među njima je bio i T-HT koji je i na ovaj način posvjedočio svoju privrženost načelima održivog razvoja, društveno odgovornom poslovanju i zaštiti okoliša.

T-HT je među prvim potpisnicima ETNO-ve Povelje o zaštiti okoliša iz 1996. godine

4. Profil T-HT Grupe

T-HT Grupa pruža usluge nepokretne i pokretne telefonije, veleprodajne, internetske i podatkovne usluge putem svojih poslovnih jedinica - T-Com i T-Mobile

Pregled

T-HT Grupa je vodeći davatelj telekomunikacijskih usluga u Hrvatskoj koja putem svojih poslovnih jedinica, T-Com (koji nije samostalna pravna osoba) i T-Mobile (T-Mobile Hrvatska d.o.o.), pruža usluge nepokretne i pokretne telefonije, veleprodajne, internetske i podatkovne usluge. Poslovanje T-HT Grupe organizirano je unutar korporativnih i poslovnih jedinica. Poslovne jedinice kreiraju i pružaju proizvode i usluge, a zadaća je korporativnih jedinica integracija poslovanja i upravljanja na razini cijele Grupe. Od 2006. godine član T-HT Grupe je i Iskon Internet d.d., jedan od vodećih alternativnih pružatelja telekomunikacijskih usluga u Hrvatskoj.

Nastanak i povijest

HT - Hrvatske telekomunikacije d.d. (HT d.d. ili Društvo) osnovane su 28. prosinca 1998. godine u Republici Hrvatskoj sukladno odredbama Zakona o razdvajanju Hrvatske pošte i telekomunikacija, kojime je poslovanje prijašnjeg poduzeća, Hrvatske pošte i telekomunikacija (HPT s p.o.), razdvojeno i preneto na dva nova dionička društva: HT - Hrvatske telekomunikacije d.d. (HT d.d.) i HP - Hrvatska pošta d.d. (HP d.d.). Društvo je počelo s neovisnim poslovanjem na dan 1. siječnja 1999. godine.

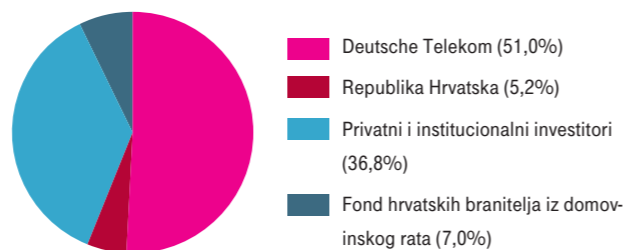
5. listopada 1999. godine Republika Hrvatska je prodala 35% dionica društva HT d.d. društvu DTAG, a 25. listopada 2001. godine DTAG je kupio dodatnih 16% dionica društva HT d.d.

Tijekom 2002. godine, HT mobilne komunikacije d.o.o. (HTmobile) osnovane su kao zasebno trgovačko društvo i ovisno društvo u potpunom vlasništvu HT-a d.d. za pružanje usluga pokretnih telefonskih mreža. HTmobile je svoju poslovnu aktivnost počeo 1. siječnja 2003. godine, a od listopada 2004. službeno mijenja naziv u T-Mobile Hrvatska d.o.o. (T-Mobile).

Dana 1. listopada 2004. godine Društvo je promijenilo zaštitni znak u T-HT i time postalo dio globalne „T“ obitelji Deutsche Telekom. Promjenu identiteta na korporativnoj razini pratilo je formiranje robnih marki dvaju odvojenih segmenata Grupe: poslovne jedinice za poslovanje nepokretne mreže, T-Com, koja također pruža veleprodajne, internetske i podatkovne usluge, te poslovne jedinice za poslovanje pokretnih komunikacija, T-Mobile.

U listopadu 2007. godine provedena je inicijalna javna ponuda dionica te se od tada na Zagrebačkoj burzi trguje dionicama T-HT-a, dok se na Londonskoj burzi trguje globalnim potvrdama depozitara.

Vlasnička struktura i dionice

Većinski vlasnik HT-a d.d, Deutsche Telekom AG, posjeduje 51% vlasničkog udjela. U vlasništvu Vlade Republike Hrvatske je 5,2% udjela, Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji posjeduje 7% udjela dok je 36,8% posto udjela u rukama privatnih i institucionalnih domaćih i stranih investitora.

Organizacija i odgovornosti u zaštiti okoliša

Organizacija i odgovornosti u zaštiti okoliša regulirani su Općim smjernicama za upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi.

Zaštita okoliša je definirana kao funkcija od posebne važnosti za cijelo Društvo te se sukladno tome i organizira na korporativnoj razini kao podrška Upravi Društva i svim dijelovima Društva u obavljanju njihovih poslova i ovlaštenja iz te oblasti. Odgovornosti iz područja zaštite okoliša protežu se od Uprave Društva preko svih razina rukovođenja u Društvu do svakog zaposlenika, a razina te odgovornosti ovisi o poslovima koje obavljaju i njihovom mogućem utjecaju na okoliš.

Uprava Društva definira korporativnu politiku zaštite okoliša, organizacijsku strukturu potrebnu za implementaciju te politike i osigurava potrebne resurse (ljudske, materijalne i financijske). Uprava Društva imenuje predstavnika Uprave za okoliš i menadžera okoliša, provodi pregled sustava (po njegovu uvođenju) o čemu donosi svoju ocjenu te provodi nadzor nad ostvarivanjem ciljeva politike zaštite okoliša razmatranjem i usvajanjem redovitih godišnjih izvješća o zaštiti okoliša. Uprava Društva donosi i druge odluke i interne akte (pravilnike, upute) u vezi sa zaštitom okoliša u Društvu sukladno odgovarajućim općim aktima Društva.

Predstavnik Uprave za okoliš je odgovoran i ima ovlasti za uvođenje, djelovanje i održavanje sustava za upravljanje zaštitom okoliša u Društvu i izvještava Upravu o provođenju ciljeva politike zaštite okoliša te o djelovanju cijelog sustava. Predstavnik Uprave za okoliš imenuje Uprava Društva iz redova svojih članova.

Menadžer okoliša je ovlaštena osoba Društva u oblasti upravljanja zaštitom okoliša u Društvu koja se brine o provođenju zaštite okoliša sukladno primijenjenim normama, zakonskim i drugim propisima i internim aktima Društva

Zaštita okoliša definirana je kao funkcija od posebne važnosti za cijelu kompaniju

te izvješćuje Upravu preko predstavnika Uprave za okoliš o djelovanju sustava za upravljanje zaštitom okoliša radi pregleda i osiguranja osnove za poboljšanje. Menadžera okoliša imenuje Uprava Društva svojom odlukom na prijedlog predstavnika Uprave za okoliš.

Menadžer okoliša koordinira svim aktivnostima na zaštiti okoliša u Društvu i rukovodi Odjelom za zaštitu okoliša (i održivi razvoj), za svoj rad odgovara predstavniku Uprave za okoliš, a preko njega Upravi Društva.

Odjel za zaštitu okoliša (i održivi razvoj) obavlja profesionalne poslove iz oblasti zaštite okoliša na razini Društva te svojim djelovanjem daje podršku menadžeru okoliša u obavljanju njegovih poslova. Prema važećem Pravilniku o organizaciji HT-a Odjel je u 2007. godini djelovao u okviru Sektora za osiguranje kvalitete i podršku u Podjedinici za mrežu Poslovne jedinice za poslovanje nepokretne mreže i broadbanda (T-Com), a poslovi zbrinjavanja otpada ostali su u nadležnosti Sektora za središnju nabavu i logistiku u okviru Korporativne jedinice za financije.

Uprave kompanija u sastavu T-HT Grupe su odgovorne za sve aspekte upravljanja zaštitom okoliša u području njihove nadležnosti, definiraju svoju vlastitu politiku zaštite okoliša u skladu s korporativnom politikom, organizaciju i odgovornosti za provedbu njenih ciljeva te osiguravaju sve potrebne resurse.

Ovisno o svojim redovitim ovlastima i odgovornostima u poslovnom procesu, izvršni direktori i direktori sektora sudjeluju u planiranju, implementaciji i održavanju sustava za upravljanje zaštitom okoliša u svom području u mjeri u kojoj poslovni procesi pod njihovom upravom imaju ili mogu imati izravnog ili neizravnog utjecaja na okoliš te osiguravaju operativnu provedbu ciljeva Politike zaštite okoliša.

U okviru svojih ovlasti i odgovornosti rukovoditelji različitih organizacijskih cjelina (geografskih područja, odjela, terenskih ekipa, timova i sl.) odgovorni su za iniciranje, implementiranje, kontrolu i nadzor operativnih mjera za zaštitu okoliša.

Predstavnik za zaštitu okoliša u regiji je stručna osoba koja obavlja profesionalne poslove iz oblasti zaštite okoliša u regiji, daje upute za rad i tumačenja zakonskih propisa i interne regulative rukovoditeljima organizacijskih cjelina u regiji te prisustvuje inspekcijskim pregledima i daje primjedbe na nalaze. U svom radu usko surađuje s menadžerom okoliša i Odjelom za zaštitu okoliša u vezi sa svim tehničkim pitanjima koja se tiču zaštite okoliša.

Svi zaposlenici Društva, u okviru redovitih dnevnih aktivnosti, odgovorni su za provedbu mjera zaštite okoliša sukladno svom znanju, vještini i iskustvu. Od njih se traži da

slijede upute u vezi sa zaštitom okoliša, izvješćuju o okolnostima i događajima koji nisu u skladu s ekološkim standardima te da traže upute i savjet od svojih nadređenih ukoliko nisu sigurni kako postupiti u nekim konkretnim okolnostima ili situacijama.

T-Mobile

Organizacija poslova na zaštiti okoliša u Poslovnoj jedinici za poslovanje pokretnih komunikacija (T-Mobile) u 2007. godini nije se mijenjala.

Sustavom za upravljanje okolišem T-Mobile je definirao ustroj i odgovornosti za aktivnosti zaštite okoliša u okviru svoga djelokruga, koja započinje od Uprave T-Mobilea, pri čemu je Uprava imenovala jednog svog člana kao predstavnika Uprave za zaštitu okoliša. Menadžer okoliša je odgovoran za izvješćivanje Uprave o djelovanju Sustava upravljanja okolišem kako bi Uprava na temelju tog izvješća mogla ocijeniti i preporučiti poboljšanja Sustava. Uprava osigurava resurse nužne za primjenu i praćenje Sustava upravljanja

okolišem, koji uključuju zaposlenike, tehnologiju i financijske izvore. Uprava također osigurava provođenje općih ciljeva upravljanja okolišem.

Direktori sektora su odgovorni za primjenu i održavanje Sustava upravljanja okolišem, za provedbu općih i pojedinačnih ciljeva, za provođenje nadzora nad radom, za nadzor nad procesima koji su u vezi sa značajnim aspektima okoliša, za proces izobrazbe zaposlenika, za praćenje troškova zaštite okoliša te za cijeli niz dodatnih radnji koje su detaljnije opisane u Priručniku i u pripadajućim postupcima.

Uprava je imenovala radnu skupinu odgovornu za izgradnju, održavanje, dokumentiranje i unapređenje Sustava upravljanja okolišem. Uprava je također imenovala menadžera okoliša. Menadžer okoliša je ujedno i voditelj radne skupine i koordinira radom njenih članova te je zadužen za izvješćivanje članu Uprave za zaštitu okoliša o stanju Sustava.

U svrhu postizanja i održavanja visoke ekološke svijesti zaposlenika, T-Mobile stalno provodi interna školovanja. Svaki se novi zaposlenik obrazuje o načinima provođenja zaštite okoliša, a svi ostali zaposlenici prisustvuju periodičkim dodatnim školovanjima. U 2007. godini 200 zaposlenika je prošlo edukaciju o sustavu upravljanja okolišem i o učincima elektromagnetskih polja.

Ekološke akcije i projekti u društvenoj zajednici

T-Hrvatski Telekom, kao društveno odgovorna kompanija, aktivno brinući o zaštiti okoliša pokrenuo je u ožujku 2007. godine ekološku akciju "Čista komunikacija" kojom je želio potaknuti građane na prikupljanje starih baterija i njihovo primjereno zbrinjavanje.

U sklopu projekta T-HT je na svojim prodajnim mjestima, dakle u T-Centrima, postavio spremnike za odlaganje starih baterija u koje građani mogu bez naknade odložiti rabljene baterije, a prikupljene baterije zbrinjava ovlaštena tvrtka. Osim toga, spremnici za odlaganje starih baterija postavljeni su i u svim većim poslovnim objektima T-HT-a kako bi se i zaposlenike potaknulo na prikupljanje rabljenih baterija.

T-HT je svoju društvenu odgovornost dokazao i kroz projekte „Zelena komunikacija“ i „Zajedno smo jači 2007.“, planirane i započete u 2007. godini, a ostvarene u 2008. godini. Zelena komunikacija je ekološki projekt u okviru kojega je, u suradnji s Hrvatskim šumama, pošumljeno ukupno dvadeset hektara šumskog zemljišta, a realizaciji projekta volonterskim radom pridonijeli su dodatno i zaposlenici kompanije. Na četiri različite lokacije u Hrvatskoj zasađene su mladice hrasta lužnjaka i crnog bora. Ukupna vrijednost projekta je 500 tisuća kuna.

Za razliku od Zelene komunikacije, koja je osmišljena kao izrazito ekološka, u okviru projekta Zajedno smo jači, od ukupnog broja nagrađenih projekata raznoga sadržaja, četiri su bila ekološke tematike. Prirodoslovnom društvu Drava iz Virovitice dana je potpora za realizaciju projekta Monitoringa populacija bregunice i orla štekavca na području rijeke Drave; Institutu za oceanografiju i ribarstvo iz Splita potpora za znanstveno-istraživački projekt utvrđivanja vremena zadržavanja E. coli kao pokazatelja onečišćenja mora; Filo-

zofskom fakultetu u Splitu potpora za filološko i antropološko istraživanje jadranske kulture i program pripreme za utemeljenje Virtualnog maritimnog muzeja Adriatika; a Eko-centru Caput-Insulae Beli iz Rijeke potpora Istraživačko-edukacijskom centru za zaštitu prirode (populacija bjeloglavih supova). Ukupna vrijednost četiriju ekoloških projekata akcije Zajedno smo jači iznosi 320 tisuća kuna.

T-Mobile i Udruga „Bicikl“ u školskoj godini 2006./2007. proveli su zajedničku edukacijsku akciju „Biciklom u školu“ u 16 osnovnih škola diljem Hrvatske, kojom se podupire sigurnost u prometu i razvoj prometne kulture kod osnovnoškolaca. T-Mobile, kao značajan sponzor u biciklizmu, kroz ovaj projekt želi podignuti razinu svijesti o sigurnosti u prometu te približiti bicikl kao zdravo, ekološki prihvatljivo i djeci primjereno prijevozno sredstvo.

Vodeći se idejom da su mobilnost i komunikacija vrlo često presudne u zaštiti i spašavanju ljudskih života, T-Mobile je u 2007. godini, zajedno s Hitnom pomoći Osječko-baranjske županije, proveo edukacijski projekt „Halo, Hitna!“. Kroz projekt je o važnosti pravodobnog pružanja prve pomoći educirano 1000 učenika iz dvadeset osnovnih i srednjih škola Osječko-baranjske županije.

T-Mobile se u ovu akciju uključio zbog sve veće važnosti mobilnih komunikacija kada je riječ o pozivima upomoć. Društveno odgovorno ponašanje je pogotovo naglašeno kada se uzme u obzir da najveći broj hitnih poziva dolazi upravo iz mobilnih mreža - prema brojevima hitnih službi je tijekom 2007. godine u prosjeku bilo upućeno 200.000 poziva mjesečno.

U travnju 2007. T-Mobile je postao kum zagrebačkoj Osnovnoj školi „Nad lipom“ te tako podržao školu prigodom kandidature za ostvarivanje statusa međunarodne eko-škole. Vodeći hrvatski mobilni operator se, u skladu sa svojim društveno odgovornim poslovanjem, na ovaj korak odlučio kako bi pomogao u edukaciji učenika osnovne škole o važnosti brige za okoliš u kojem žive.

Međunarodne eko-škole su posebni programi koji su osmišljeni u svrhu odgoja i obrazovanja djece o važnosti brige za okoliš. Status dodjeljuje Međunarodna koordinacija za eko-škole na prijedlog Hrvatskog povjerenstva Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš. Dodjela certifikata o postizanju statusa održana je 27. travnja u Zagrebu.

Kao kum škole koji će ih i u budućim akcijama podržavati, T-Mobile se pridružio učenicima i nastavnicima u aktivnostima u povodu obilježavanja Dana planeta Zemlje. Tom prigodom zaposlenici T-Mobilea su zajedno s učenicima prikupljali i odlagali odbačene boce i stare baterije. Prikupljena sredstva uplaćena su u korist akcije za razminiranje Hrvatske „Kvadrat mina za kvadrat mira“. U okolici Škole je zasađeno cvijeće, a posebno veselje predstavljalo je oslikavanje zidica oko Škole.

Inače, Osnovna škola „Nad lipom“ je škola s najstarijom tradicijom školovanja djece s posebnim potrebama i vrlo je aktivna u raznim ekološkim aktivnostima.

T-Mobile se rado odazvao na poziv Škole da joj pomogne u dobivanju statusa međunarodne eko-škole, ali i poslije u realizaciji ekoloških projekata jer i sam brine o okolišu i potiče druge da to čine.

Osnovni pokazatelji o mrežama

Osnovni pokazatelji o stanju kapaciteta nepokretnih telekomunikacijskih mreža u vlasništvu T-HT-a krajem 2007. godine i o prometu koji je u tim mrežama ostvaren tijekom te godine prikazani su u sljedećoj tabeli:

	2007.	2006.
Ukupan broj linija u nepokretnoj mreži (u tisućama)	1.624,9	1.659,3
POTS (uključujući FGSM)	1.500,8	1.521,4
ISDN	114,0	125,2
Javne telefonske govornice	10,1	12,7
Ukupan promet (u tisućama minuta)	4.241.870	4.828.331
Prema nacionalnim nepokretnim mrežama	3.519.864	3.979.120
Prema nacionalnim pokretnim mrežama	433.595	533.610
Prema uslugama s dodanom vrijednosti	75.863	68.424
Prema međunarodnim mrežama	147.560	173.368
Ostali promet	64.988	73.810

U tabeli koja slijedi prikazani su kapaciteti i ostvaren promet u 2007. godini u internetskoj mreži T-HT-a:

	2007.	2006.
Korisnici pristupa internetu		
Broj internetskih pretplatnika	482.867	409.556
Modemski korisnici	746.652	732.574
Modemski korisnici - aktivni	137.942	193.808
ADSL linije	344.925	215.748
IPTV korisnici	43.734	5.805
Korisnici stalne internetske linije	881	799
VPN pristupne točke	1.383	877
Ukupan broj „online“ minuta za modemske korisnike (u tisućama minuta)	1.188.865	1.639.995

Broj pretplatnika u mobilnim mrežama T-Mobilea u 2007. godini, udio na tržištu i ostvareni promet i prihod po pretplatniku prikazani su u sljedećoj tabeli:

	2007.	2006.
Ukupan broj mobilnih pretplatnika (u tisućama)	2.384,8	2.158,0
Br. prepaid pretplatnika, T-Mobile	1.700	1.603,3
Br. postpaid pretplatnika, T-Mobile	684,8	554,7
Tržišni udio pretplatnika, T-Mobile (%)	46,7	49,1
Penetracija u pokretnim mrežama (%)	115,0	100,4
MOU (minute korištenja po prosječnom pretplatniku)	127,4	117,2
ARPU (prosječan prihod od prometa po korisniku) kn	131,1	136,0

Osnovni financijski pokazatelji

I proteklu godinu na hrvatskom telekomunikacijskom tržištu označili su sve rigorozniji regulatorni okviri, bitno pojačana konkurencija, uvođenje novih tehnološki naprednijih proizvoda te opći pad razine cijena. Unatoč tim i drugim izazovima, T-HT Grupa i nadalje drži vodeću poziciju na tržištu te ostvaruje vrlo dobre financijske rezultate.

Detaljnije o poslovnim rezultatima T-HT Grupe može se naći u Godišnjem izvješću za 2007. godinu koje je dostupno na službenim internetskim stranicama T-HT-a (<http://www.t.ht.hr/pdf/godisnje-izvjesce-2007.pdf>).

Prihodi prema segmentima poslovanja (u milijunima kn)	2007.	2006.
Prihodi od nepokretne mreže	3.219	3.558
Prihodi od poslovanja s operatorima	832	665
Prihodi od podatkovnih usluga	211	209
Prihodi od internetskih usluga	678	490
Prihodi od pokretne mreže	3.778	3.708
Ukupni prihodi od osnovne djelatnosti	8.838	8.636
Ostali prihodi	253	203
Ukupni prihodi	9.091	8.839
Ukupni troškovi iz osnovne djelatnosti	6.572	6.268
Troškovi osoblja	1.278	1.243
EBITDA	3.955	4.041
Dodana vrijednost (EBITDA + troškovi osoblja)	5.233	5.284
EBIT (dobit iz redovnog poslovanja prije poreza)	2.519	2.571
Neto dobit	2.471	2.214

Napomena: Financijski podaci iz Godišnjeg izvješća T-HT-a za 2007. godinu

T-HT je svoju društvenu odgovornost dokazao i kroz projekte „Zelena komunikacija“ i „Zajedno smo jači“

5. Zakonski okvir

U provođenju svojih aktivnosti na zaštiti okoliša T-HT poštuje sve relevantne zakone RH i druge propise koji reguliraju to područje

Svijest o potrebi zaštite okoliša u Hrvatskoj se postupno pretvara u jasan, cjelovit i dugoročan koncept, osobito zbog postupka pristupanja Europskoj uniji (EU) u kojoj je to jedna od ključnih tema. Postojeći sustav zaštite okoliša u Hrvatskoj temelji se na Ustavu Republike Hrvatske koji jamči zaštitu okoliša (članak 3.).

Deklaracija o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj sadrži smjernice za čvrsto opredjeljenje na izgradnji pravnog sustava, sukladno međunarodnim ugovorima i standardima europske i svjetske zajednice, koji će u potpunosti osigurati trajnu, sustavnu i učinkovitu zaštitu okoliša. Ona je bila osnovom za donošenje Zakona o zaštiti okoliša kojim su uređena temeljna načela hrvatskog pravnog poretka o zaštiti okoliša te se sustavno i potpuno uređuje zaštita okoliša.

U Republici Hrvatskoj doneseni su i cjeloviti zakoni o zaštiti prirode, zraka, postupanju s otpadom, upravljanju vodama i o kemikalijama:

- Zakonom o zaštiti prirode uređuju se pojedini zaštićeni dijelovi prirode, način upravljanja, način zaštite i nadzor
- Zakonom o zaštiti zraka na cjelovit i obuhvatan način uređuju se mjere, način organiziranja i provođenja zaštite i poboljšanja kakvoće zraka
- Zakonom o otpadu određuju se prava i obveze fizičkih i pravnih osoba u postupanju s otpadom
- Zakonom o vodama (kopnenim) uređuje se pravni status voda i vodnog dobra, način i uvjeti upravljanja vodama i
- Zakonom o kemikalijama propisuje se postupak prijavljivanja novih tvari, razvrstavanje, pakiranje i označavanje kemikalija opasnih za zdravlje ljudi i okoliš, razmjena podataka o kemikalijama, način procjenjivanja mogućega rizika

za ljude i okoliš, zabrane i ograničenja stavljanja u promet i uporabe te uvjeti za proizvodnju, promet i uporabu opasnih kemikalija.

Na temelju navedenih zakona donesen je veći broj provedbenih propisa kojima su pobliže uređena pojedina područja obuhvaćena tim zakonima te je inkriminiran cijeli niz prekršaja i za njih su propisane veće novčane kazne za prekršaje počinjene u pravnom području zaštite okoliša. Prošle godine usvojen je i novi Zakon o zaštiti okoliša u svrhu daljnjeg usklađivanja s pravnom stečevinom EU u procesu priključenja.

Zakoni i propisi RH od važnosti za T-HT

U provođenju svojih aktivnosti na zaštiti okoliša T-HT je obvezan poštivati sve relevantne zakone RH i druge propise koji reguliraju to područje. U tom pogledu za T-HT su od posebne važnosti sljedeći zakoni i propisi doneseni na državnoj razini (stanje 31. 12. 2007.):

- Zakon o zaštiti prirode (NN 70/2005)
- Zakon o zaštiti okoliša (NN 110/07)
 - Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN 56/00, 136/04 i 85/06)
 - Pravilnik o katastru emisija u okoliš (NN 36/96)
 - Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 86,99, 82/99, 12/01)
- Zakon o zaštiti zraka (NN 178/04),
 - Pravilnik o praćenju emisija onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 01/06)
 - Uredba o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 21/07)
 - Uredba o tvarima koje oštećuju ozonski sloj (NN 120/05)

- Uredba o ozonu u zraku (NN 133/05)
- Uredba o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku (NN 135/05)
- Uredba o kritičnim razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 133/05)
- Uredba o kakvoći biogoriva (NN 141/05)
- Zakon o vodama (NN 107/05)
- Zakon o otpadu (NN 178/04 i i 111/06)
 - Uredba o kategorijama, vrstama i klasifikaciji otpada s katalogom otpada i listom opasnog otpada (NN 50/05)
 - Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu (NN 97/05 i 115/05)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim gumama (NN 40/06)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim uljima (NN 124/06)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim baterijama i akumulatorima (NN 133/06)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim vozilima (NN 136/06)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadom (NN 23/07, 111/07)
 - Pravilnik o načinu i postupcima gospodarenja otpadom koji sadrži azbest (NN 42/07)
 - Pravilnik o gospodarenju otpadnim električnim i elektroničkim uređajima i opremom (NN 74/07)
- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03)
 - Uredba o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i pobližim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje posebne naknade za okoliš na vozila na motorni pogon (NN 02/04)
 - Pravilnik o načinu i rokovima obračunavanja i plaćanja posebne naknade za okoliš na vozila na motorni pogon (NN 20/04)
 - Uredba o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i pobližim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš oksida sumpora izraženih kao sumporov dioksid i oksida dušika izraženih kao dušikov dioksid (NN 71/04)
 - Pravilnik o načinu i rokovima obračunavanja i plaćanja naknade na emisiju u okoliš oksida sumpora izraženih kao sumporov dioksid i oksida dušika izraženih kao dušikov dioksid (NN 95/04)
 - Uredba o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i pobližim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida (NN 73/07)
 - Pravilnik o načinu i rokovima obračunavanja i plaćanja naknade na emisiju u okoliš ugljikovog dioksida (NN 77/07)
 - Uredba o jediničnim naknadama, korektivnim koeficijentima i pobližim kriterijima i mjerilima za utvrđivanje naknada na opterećivanje okoliša otpadom (NN 71/04)
 - Pravilnik o načinu i rokovima obračunavanja i plaćanja naknada na opterećivanje okoliša otpadom (NN 95/04)
- Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja (NN 105/99)
 - Pravilnik o ograničenjima jakosti elektromagnetskih polja za radijsku opremu i telekomunikacijsku terminalnu opremu (NN 183/04)

□ Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 204/03 i NN 15/04)

- Zakon o zaštiti od buke (NN 20/03)
 - Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04)
- Zakon o kemikalijama (NN 150/05).

Osim navedenih, postoji i čitav niz drugih pratećih propisa (pravilnika i uredbi) kojima se pobliže regulira provođenje zakonskih akata te različitih propisa donesenih na županijskim ili gradskim/općinskim razinama koji će uskoro dobivati na sve većoj važnosti.

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost - ekološke naknade

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost osnovan je na temelju odredbi članka 60. stavka 5. Zakona o zaštiti okoliša ("Narodne novine" br. 82/94. i 128/99.) i članka 11. Zakona o energiji ("Narodne novine" br. 68/01.). Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost objavljen je u "Narodnim novinama" br. 107/03, a primjenjuje se od 01. siječnja 2004. godine.

Prema odredbama Zakona o zaštiti okoliša Fond se osniva radi osiguranja dodatnih sredstava za financiranje projekata, programa i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređivanja okoliša.

Prema odredbama Zakona o energiji Fond se osniva s ciljem sudjelovanja svojim sredstvima u financiranju nacionalnih energetskih programa imajući u vidu postizanje energetske učinkovitosti, odnosno iskorištavanja obnovljivih izvora energije.

Prema odredbama Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Fond je osnovan radi financiranja pripreme, provedbe i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređivanja okoliša te u području energetske učinkovitosti i iskorištavanja obnovljivih izvora energije.

Fond je osnovan kao izvanproračunski fond u svojstvu pravne osobe i s javnim ovlastima utvrđenima Zakonom. Javne ovlasti odnose se na donošenje upravnih akata u svezi s plaćanjem naknada i posebne naknade, vođenjem očevidnika obveznika plaćanja, propisivanjem uvjeta koje moraju ispunjavati korisnici sredstava Fonda i uvjeta za dodjeljivanje sredstava.

Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost propisuje:

- naknadu onečišćivača okoliša
 - naknade korisnika okoliša
 - naknadu za opterećivanje okoliša otpadom i
 - posebnu naknadu za okoliš za vozila na motorni pogon.
- Navedene naknade i posebna naknada plaćaju se pod uvjetima i na način propisan Zakonom o fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i na temelju njega donesenih propisa i uredbi, a plaćaju se za kalendarsku godinu.
- Počevši od 2007. godine T-HT plaća naknade za:
- gospodarenje električnim i elektroničkim otpadom,
 - zbrinjavanje ambalažnog otpada i
 - emisiju u okoliš ugljikovog dioksida.

6. Upravljanje zaštitom okoliša

Općim smjernica za upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi definiraju se odgovornosti, mjere i resursi za zaštitu okoliša

Upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi

U T-HT Grupi kao cjelini za sada nije uveden sustav upravljanja okolišem prema međunarodnoj normi ISO 14001, međutim, članica Grupe, T-Mobile Hrvatska d.o.o., ima uveden ovaj sustav koji je i vanjski certificiran, o čemu se opširnije govori u točki 6.2.

U siječnju 2007. godine Uprava T-HT-a usvojila je „Opće smjernice za upravljanje zaštitom okoliša u T-HT Grupi“, dokument koji će usmjeravati i regulirati sve aktivnosti na upravljanju zaštitom okoliša u kompaniji kako bi se osiguralo provođenje zahtjeva iz nacionalnih zakona i druge regulative te internih zahtjeva DT Grupe u tom području. Temelj ovih Općih smjernica su relevantni dokumenti DT Grupe (Strategija održivog razvoja, Politika zaštite okoliša, Kodeks ponašanja), T-HT-a (Korporativna strategija, Politika zaštite okoliša) i ETNO-a (Povelja o održivom razvoju). Definicije zahtjeva za upravljanje zaštitom okoliša u ovom dokumentu oslanjaju se na zahtjeve međunarodne norme ISO 14001, slijedeći njena načela i strukturu.

Svrha izrade Općih smjernica bila je da se jasno definiraju odgovornosti, mjere i resursi (ljudski, materijalni i financijski) na razini Društva potrebni za praktičnu primjenu načela

Politike zaštite okoliša T-HT Grupe i ETNO Povelje o održivom razvoju. Opće smjernice primjenjivat će se u cijeloj T-HT Grupi do uspostavljanja standardiziranog sustava upravljanja okolišem i odnose se na sve organizacijske dijelove Grupe, uključujući i T-Mobile HR (ali prilagođene organizacijskim prilikama i dokumentaciji Sustava za upravljanje zaštitom okoliša koji se u T-Mobileu HR primjenjuje), te na sve poslovne partnere (dobavljače, izvođače radova).

Sustav upravljanja okolišem u T-Mobileu (EMS) prema ISO 14001

U rujnu 2002. godine T-Mobile Hrvatska uveo je Sustav upravljanja okolišem prema normi HRN EN ISO 14001:1996 u kojem su prepoznati i definirani ciljevi u zaštiti okoliša koji se žele postići i načini kako ih ostvariti. Iste godine sustav je certificiran od strane ovlaštene certifikacijske kuće Cro Cert.

Certifikat ISO 14001 pokazuje da se T-Mobile Hrvatska aktivno uključio u očuvanje okoliša, ali predstavlja i dokaz da se sustavno i predano posvećuje ekološkim pitanjima. T-Mobile i dalje neprekidno prilagođava svaki dio svoga poslovanja najsuvremenijim europskim i svjetskim ekološkim normama.

U travnju 2005. godine T-Mobile Hrvatska je stekao pravo i na prestižni certifikat za okoliš najveće međunarodne asocijacije certifikacijskih kuća IQNeta (International Quality Network).

U rujnu 2007. u kompaniji je uspješno provedena vanjska prosudba (audit) od strane certifikacijske tvrtke Cro Cert.

Politika upravljanja okolišem T-Mobilea obuhvaća utvrđivanje značajnih aspekata i utjecaja na okoliš u domeni poslovanja pokretnih komunikacija, stalnu analizu aspekata okoliša, stalno usklađivanje s važećim zakonima i podzakonskim propisima, poduzimanje odgovarajućih mjera za smanjenje mogućih štetnih utjecaja na okoliš i stalno poboljšanje i prevenciju štetnih utjecaja na okoliš.

U ostvarenju te politike T-Mobile konstantno osposobljava rukovodeće osoblje i radnike u cilju razvijanja stručnosti i svijesti o zaštiti okoliša, uvodi nove, ekološki prihvatljivije tehnologije i procese, preventivnim mjerama poboljšava rezultate zaštite okoliša, održava najviši stupanj nadzora nad aspektima u procesima projektiranja i izgradnje, unapređuje i poboljšava Sustav upravljanja okolišem, provodi postupke ocjenjivanja, usklađivanja i popravne radnje, smanjuje stvaranje otpada i prati ostvarenje postavljenih ciljeva te usklađuje poslovanje sa smjernicama održivog razvoja u iskorištavanju dobara, smjeru ulaganja i orijentaciji tehničkog razvoja, a u svrhu njihove međusobne usklađenosti, te ispunjavanja potreba i očekivanja sadašnjih i budućih korisnika usluga.

ISO 14001 dokumentacija je ažurirana u svibnju 2007. godine i usklađena s promjenama u poslovnim procesima i organizaciji unutar T-Mobilea Hrvatska d.o.o. Izrađena je radna uputa o provođenju nadzora nad aktivnostima u vezi s održavanjem kotlovnice koje mogu imati negativno djelovanje na zdravlje ljudi i okoliš.

U akciji zamjene starih mobilnih uređaja novima pod imenom „Nokia je više nego simpa“ koju su organizirali T-Mobile Hrvatska i hrvatski zastupnik Nokie Mobis Electronic korisnicima je bila ponuđena mogućnost zbrinjavanja starih mobilnih uređaja, zajedno s njihovim baterijama, punjačima i dodatnom opremom. Pored ostvarivanja posebne ponude, smisao akcije je i poticanje ekološke osviještenosti korisnika mobilnih uređaja.

Djelatnici T-Mobilea Hrvatska aktivno sudjeluju u radnoj skupini za zdravlje i elektromagnetska polja te radnoj skupini za eko-menadžment, u sklopu T-Mobile Internationala.

Za potrebe akvizicije novih lokacija ažurirana je stručna brošura pod nazivom „Sve o antenama i telekomunikacijskoj opremi“. Namjena ove specifične brošure je detaljnije upoznavanje s načinom rada mobilnih mreža, postavljanjem i vizualnim izgledom antene te utjecajem elektromagnetskih polja. Ažurirana je i brošura „I tehnologija i ekologija“, koja je namijenjena široj javnosti. Nastavljena je i interna edukacija zaposlenika u cilju njihovog poticanja na racionalno iskorištavanje prirodnih resursa i očuvanje vlastitog zdravlja.

Sadržaj službenih web stranica koji se tiče zaštite okoliša i utjecaja elektromagnetskih polja redovito se ažurira. Prate se pritužbe korisnika, tekstovi u javnim tiskovinama i radijske i TV emisije. Za interno informiranje služe intranetske web stranice koje sadrže cijeli niz podataka i dokumenata u vezi s ovom tematikom.

T-Mobile ima uvedenu međunarodnu normu ISO 14001, koja je i vanjski certificirana

7. Pokazatelji (indikator) o utjecaju na okoliš

S pomoću pokazatelja planira se, kontrolira, uspoređuje i izvješćuje o aktivnostima na zaštiti okoliša

Pokazatelji o utjecaju na okoliš, kao dodatak tradicionalnim financijskim pokazateljima, postaju sve važnijima za moderno upravljanje poduzećem, bez obzira na područje aktivnosti. Ovi se instrumenti koriste za planiranje, kontrolu, uspoređivanje i izvješćivanje o aktivnostima na zaštiti okoliša, a sadrže informacije koje se korisno mogu upotrijebiti u različitim zadacima, poput uspostavljanja općih i posebnih ciljeva i kontrole njihovog ispunjavanja. Mogu se koristiti za provjeru učinkovitosti uporabe prirodnih izvora, uspoređivanje procesa i njihovih rezultata unutar poslovnih sektora i između njih, dokazivanje usuglašenosti sa zakonskim zahtjevima i, konačno, informi-

ranje zaposlenika, vanjskih zainteresiranih strana - poput banaka i osiguravajućih društava, investitora, nevladinih organizacija i svekolike javnosti. Indikatori koji se prate i prikazuju trebaju biti u izravnoj vezi s aspektima okoliša određene organizacije i kvantificiraju veličinu utjecaja određenog aspekta na okoliš. Prema međunarodnom standardu ISO 14001, pod "aspektom okoliša" podrazumijevamo elemente aktivnosti, proizvoda i usluga organizacije koji mogu imati utjecaja na okoliš. Slijedom uzročno-posljedičnog odnosa između aspekta okoliša i njegovog utjecaja na okoliš, pod utjecajem podrazumijevamo svaku promjenu okoliša, bilo štetnu ili povoljnu, koja je u cjelini ili djelomično prouzročena aktivnostima, proizvodima i uslugama organizacije.

Uzimajući u obzir djelatnost T-HT-a kao telekomunikacijskog operatora, iskustva drugih europskih telekomunikacijskih operatora udruženih u ETNO te iskustva DT-a AG, aspekte okoliša T-HT-a možemo razvrstati na sljedeći način:

- Uporaba i zagađenje tla (uključujući zgrade)
- Uporaba sirovina (papir, kabeli, telefonski stupovi)
- Uporaba električne energije
- Uporaba energije za grijanje i hlađenje prostorija
- Uporaba fosilnih goriva za prijevoz
- Potrošnja vode
- Emisije u zrak
- Proizvodnja otpada
- Stvaranje buke
- Korištenje krajolika
- Stvaranje elektromagnetskog zračenja.

Za navedene skupine aspekata okoliša u nastavku su dani pokazatelji koji opisuju njihov utjecaj na okoliš kao posljedicu svakodnevnih redovitih aktivnosti koje se obavljaju u T-HT-u. Za neke od ovih aspekata utjecaj je dan opisno jer ne postoje egzaktni numerički pokazatelji koji bi ga kvantificirali.

Zbirni pokazatelji o utjecaju na okoliš u T-HT Grupi

U sljedećoj tabeli dan je zbirni prikaz svih pokazatelja o utjecaju na okoliš u T-HT Grupi za 2007. godinu razvrstanih prema prethodno navedenim aspektima okoliša. Podaci su prikupljeni unutar T-HT Grupe od: T-Mobilea Hrvatska, Sektora za središnju nabavu i logistiku, Sektora za upravljanje nekretninama, Sektora za upravljanje voznim parkom i odgovarajućih regionalnih odjela iz sve četiri Regije - sjever, zapad, jug i istok, uz podršku Računovodstva i Sektora za izvješćivanje (korporativni i T-Com).

Indikator	jedinice	2007.	2006.
Voda			
Potrošnja vode	m ³	180.870	171.366
Energija			
Ukupna potrošnja (bez vozila)	TJ	465,5	477,2
Energija, električna			
Potrošnja električne energije	TJ	351,7	347,1
Energija, grijanje			
Potrošnja energije za grijanje i agregate	TJ	113,8	130,1
Papir			
Ukupno papira	t	326,1	424,0
Vozila			
Broj vozila		1.760	1.692
Potrošnja goriva	mil l	2,24	2,48
Prijeđeni kilometri	mil km	33,9	36,9
Potrošnja goriva na 100 km	l/100km	6,56	6,7
Količina otpada (ne uključuje kućni otpad)			
Ukupna količina otpada	t	869,9	1.296,8

Potrošnja resursa

T-HT nije proizvodna kompanija, već pruža telekomunikacijske usluge svojim korisnicima te se u svojim poslovnim procesima ne koristi sirovinama u klasičnom smislu, ali koristi energiju, papir, vodu, zgrade, električne i elektroničke uređaje i opremu, metalne i optičke kabele, itd. u svim svojim poslovnim aktivnostima (izgradnja, održavanje i proširivanje nepokretnih i pokretnih telekomunikacijskih mreža i IT sustava i pružanje usluga). Iskorištavanjem tla za zgrade, parkirališta i skladišta nastaju razni utjecaji na okoliš koje je, također, potrebno uzeti u obzir.

Energija

Najveći utjecaj koji kompanija ostvaruje izravno ili neizravno na okoliš jest potrošnja energije potrebne u njenim poslovnim procesima: električne energije za rad telekomunikacijske i IT opreme, energije za grijanje/hlađenje poslovnih prostorija i goriva za vozila i dizel-električne agregate, itd. Razdioba vrsta energije (bez goriva za vozila) pokazuje da se T-HT Grupa većinski koristi električnom energijom (75% od ukupne potrošnje energije koja je u 2007. godini iznosila 465,5 TJ), dok kod ostalih vrsta energije prevladava udio ekološki prihvatljivijih (plin, centralno grijanje) u odnosu na loživo ulje, čiji udio opada.

Električna energija

Za T-HT Grupu od osobite je važnosti električna energija čijom potrošnjom neizravno utječe na okoliš putem emisija koje nastaju prigodom njene proizvodnje. Proizvodni kapaciteti iz kojih se električnom energijom opskrbljuju potrošači u Hrvatskoj (pa tako i T-HT Grupa) sastoje se od hidroelektrana (43% proizvedene energije), termoelektrana (38%) i nuklearne elektrane (19%). Tijekom 2007. godine ukupno je za rad telekomunikacijske i IT opreme, hlađenje, grijanje, rasvjetu, pogon dizala i sl. potrošeno 97,7 GWh električne energije, čime je proizvedeno oko 32.000 t CO₂.

U okviru T-HT Grupe za sada samo T-Mobile Hrvatska iskorištava energiju iz vlastitih obnovljivih izvora: sunčevu energiju i energiju vjetra za napajanje desetak baznih postaja.

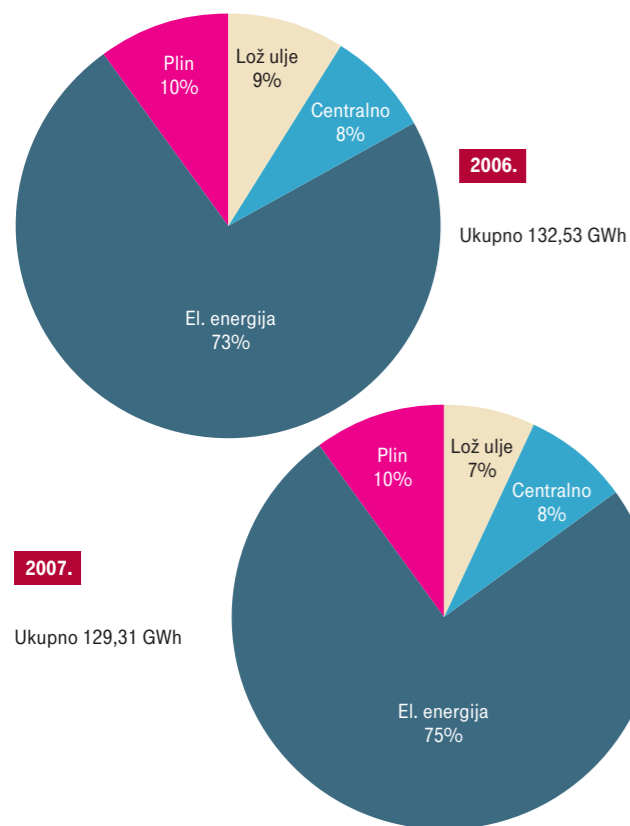
Goriva za grijanje

Izgaranjem goriva za grijanje stvaraju se plinovi koji pridonose učinku staklenika. Što se tiče emisija u zrak otpadnih plinova (CO₂, SO₂ i NO₂), izgaranje loživog ulja najviše pridonosi zagađenju, a postoji i velik rizik pri njegovom transportu i skladištenju zbog mogućnosti izlivanja i time zagađivanja tla i vodenih tokova.

U T-HT Grupi za grijanje se koriste ekstra lako loživo ulje i plin, a dio objekata spojen je na centralno grijanje za gradsku četvrt. Ugljenom, kao energentom koji izgaranjem najviše onečišćuje okolinu, T-HT Grupa se ne koristi za grijanje.

Vrsta energenta/način grijanja	jedinice	2007.	2006.
Centralno	MWh	10.211	10.952
Plin	MWh	12.929	13.807
Loživo ulje	MWh	8.463	11.375
Ukupno	MWh	31.603	36.134

Napomena: koeficijent pretvorbe 1GWh = 3,6 TJ

Uz smanjenje ukupne količine potrošene energije u 2007. u odnosu na 2006. godinu, udio električne energije se povećao za 2% uz minimalni porast potrošnje od 1,35%. Potrošnja svih ostalih energenata se smanjila uz zadržavanje jednakog udjela u potrošnji kao i u 2006. godini, osim udjela loživog ulja koji se smanjio, što je pozivno s ekološkog stanovišta i za posljednju ima smanjenje količine izravne emisije CO₂.

Pogonska motorna goriva

Motorna vozila iz voznog parka T-HT-a pridonose učinku staklenika, emisiji otpadnih plinova koji zagađuju zrak te ukupnom riziku za okoliš koji je svojstven djelatnosti transporta i uporabi goriva i maziva.

	2007.	2006.
Potrošnja goriva za vozila ukupno	l 2.239.656	2.476.250
Benzin	l 134.764	332.499
Dizel	l 2.104.892	2.143.751
Broj vozila	1.760	1.692
na benzinski pogon	kom. 113	255
na dizelski pogon	kom. 1.647	1.437
Osobna vozila	kom. 1.237	1.128
Teretna vozila	kom. 523	564
Ukupan broj prijeđenih km vozila kompanije	km 33.960.751	36.875.720
na benzinski pogon	km 1.838.919	5.009.746
na dizelski pogon	km 32.121.832	31.865.974
Potrošnja goriva	l/100km 6,56	6,7

T-HT Grupa je u 2007. godini nastavila obnavljati vozni park čiji je prosjek starosti smanjen na 3 godine i 3 mjeseca. Prema podacima o potrošnji goriva i prijeđenim kilometrima vidljiv je napredak u smanjenju potrošnje goriva na 100 km.

U 2007. godini bila je u tijeku implementacija IT sustava upravljanja voznim parkom "Fleet Management System", sofisticirane aplikacije koja ima znatan učinak na cjelokupno poslovanje voznog parka, procese Sektora za upravljanje voznim parkom i pripadajuće kontrolne mehanizme te, konačno, na ostvarivanje znatnih ušteda zbog veće učinkovitosti u ovom segmentu poslovanja.

Glavna obilježja i prednosti sustava za upravljanje voznim parkom:

- povećana sigurnost vozila i vozača i povećanje zadovoljstva korisnika;
- povećana efikasnost vozila i poslovanja: voznim se parkom upravlja on-line, a istodobno se prikupljaju podaci važni za donošenje strateških odluka;
- optimizacija troškova: smanjenje kilometraže, satnice, administracije, troškova komunikacije s vozačima, goriva, održavanja;
- nadzor i analiza ruta vozila preko internetskog portala;
- jednostavna komunikacija vozača i logističkog centra
- kontrola i analiza troškova stvaranja pretpostavki za optimalno upravljanje voznim parkom;
- automatsko generiranje i upravljanje radnim nalogima i ostalom administracijom voznog parka (troškovi, prometne dozvole, redoviti servis, zamjena guma i sl.).

Papir

U proizvodnji papira, naročito vrlo kvalitetnih vrsta bijelog papira, potrebna je velika količina energije, vode i drvene mase, što znatno utječe na okoliš. Recikliranjem starog papira postižu se uštede u proizvodnji, a štede se i šumske površine koje su vrlo značajne za očuvanje Zemljine atmosfere. Svaka tona recikliranog papira spašava 17 stabala, 25.000 litara vode za njegovu preradu, 600 cm³ prostora i toliko energije koliko bi u području umjerene klime bilo dovoljno za zagrijavanje prosječne kuće tijekom pola godine.

Papir	jedinice	2007.	2006.
A4 (print / fotokopiranje)	milijuni listova	47,7	57,4
A4 (print / fotokopiranje)	t	241,5	289,1
Telefonski imenici	t	84,6	135,0
Ukupno papira	t	326,1	424,0
A4 (print / fotokopiranje)	tisuće listova po zaposlenom	6,752	7,616
A4 (print / fotokopiranje)	kg po zaposlenom	34,4	38,3

Unapređenjem uredskog poslovanja, npr. primjenom elektroničkog sustava kolanja spisa i svakodnevnom uporabom elektroničke pošte u internom i eksternom komuniciranju, smanjena je u 2007. godini za 16,5% količina potrošenog papira formata A4 u odnosu na 2006. godinu. Potrošnja papira po zaposleniku, izraženo brojem listova papira za ispis/fotokopiranje po zaposleniku, također je smanjena 10% unatoč smanjenju ukupnog broja zaposlenika u 2007. godini.

Telefonski imenici, za koje se troše velike količine papira, tiskaju se svake dvije godine (poslovni i korisnički) pa se, sukladno tome, kao i u ovisnosti o regijama za koje se tiskaju, i količina potrošenog papira razlikuje od godine do godine.

Objava telefonskih imenika na Internetu i izdavanje na CD-u predstavlja korisnu alternativu za uštedu papira.

Voda

Voda predstavlja jedno od najznačajnijih prirodnih bogatstava Republike Hrvatske, a s količinama raspoložive zdrave pitke vode Hrvatska spada među najbogatije zemlje u Europi. Stoga zagađivanje voda, naročito otpadnim vodama, predstavlja velik ekološki problem.

T-HT Grupa se koristi vodom u sanitarne svrhe i za piće, u klimatizacijskim sustavima te u sustavima za gašenje požara, a niti jedan od naših poslovnih procesa ne predstavlja opasnost za zagađenje vodenih tokova. Otpadne vode iz naših poslovnih objekata ispuštaju se u komunalne kanalizacijske sustave, a tamo gdje postoji opasnost od izlivanja ulja u kanalizaciju postoje separatori koji to sprečavaju (npr. HoTo poslovni toranj).

U T-HT Grupi je u 2007. godini ukupno potrošeno približno 180 tisuća m³ vode, što predstavlja povećanje od oko 5,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Krajolik i tlo, nekretnine

Utjecaj na okoliš: izgled krajolika, prostorni uvjeti i zauzimanje tla nekretninama s utjecajem na eko-sustav (bio raznolikost) i prirodnu ravnotežu vodenih tokova.

Lokalne zajednice su posebno osjetljive na narušavanje izgleda krajolika postavljanjem baznih postaja mobilnih mreža. U pogledu utjecaja na izgled krajolika, T-Mobile vodi računa o zatečenim ambijentalnim vrijednostima. Primjerice, pri postavljanju baznih postaja i antena na jadranskim otocima svi su zahvati usklađeni s prirodnim i građevinskim obilježjima toga podneblja, a neke od postavljenih antena i baznih postaja za rad iskorištavaju solarnu ili energiju vjetra. Osim toga, već je otprije uobičajeno da su u posebno vrijednim krajolicima, npr. u nacionalnim parkovima i parkovima prirode, antenski stupovi baznih postaja zajednički s drugim operatorima kako bi se što manje narušio izgled krajolika.

U fiksnoj telefoniji, zračne pristupne mreže također često negativno utječu na izgled lokalnog krajolika. Uklanjanjem zastarjelih i tijekom rata devastiranih zračnih mreža i, umjesto njih, izgradnjom podzemnih pristupnih mreža, T-HT pozitivno utječe na poboljšanje izgleda lokalnog krajolika.

Za svoje redovito poslovanje T-HT se koristi nekretninama čiji se broj i ukupna površina korisnog prostora s vremenom mijenjao. Kompanija ima vlastite prostore, prostore u najmu, ali i prostore koji nisu ni jedna od ovih kategorija. Okvirno se radi o ukupno oko 372 tisuća m² neto razvijene površine koja služi za urede, kao prodajni prostor, za smještaj uređaja, skladišta, garaže i sl.

Emisije i otpad

Emisije otpadnih plinova

Otpadni plinovi koji se emitiraju u zrak obuhvaćaju ugljični dioksid (CO₂) - utječe na stvaranje učinka staklenika, sumporni dioksid (SO₂) - utječe na stvaranje zimskog smoga i kiselih kiša, te dušikove okside (NO i NO₂) - utječu na stvaranje ljetnog smoga i kiselih kiša. Glavni izvori otpadnih plinova u

T-HT-u su vozni park i ložišta kotlova (stacionarni izvori) koji služe za grijanje radnih prostorija, a u manjoj mjeri i stacionarni i pokretni dizel-električni agregati.

Dio emisija u zrak od voznog parka T-HT Grupe, koji se odnosi na emisiju CO₂, izračunat je prema potrošnji goriva i faktorima za pojedinu vrstu goriva (1 l dizela = 2,62 kg CO₂, 1 l benzina = 2,32 kg CO₂; izvor: The 2004 Human Resources and Sustainability Report, DT AG).

Emisija	jedinice	2007.	2006.
CO ₂	t	5.827	6.388
CO ₂ /km	g/km	171,6	173,2

Zamjetno je smanjenje emisije CO₂/km što je posljedica povećanja udjela novih tehnološki naprednijih dizelskih vozila u ukupnom broju vozila kojima se koristi T-HT Grupa, koja troše manje goriva. Pri registraciji svojih vozila, svake godine T-HT plaća posebnu naknadu za okoliš za vozila na motorni pogon koja se, sukladno zakonu, uplaćuje u Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Sukladno zakonskim propisima ispuštanje onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora utvrđuje se mjerenjem u redovitim vremenskim razmacima na svakom ispustu stacionarnog izvora emisije. Mjerenja obavljaju ovlaštene organizacije, a izvješća se redovito dostavljaju županijskim uredima za zaštitu okoliša koji vode zakonom propisani katastar emisija u okoliš. Podaci iz tih katastara predstavljaju osnovu za plaćanje naknada za emisije SO₂, NO₂ i CO₂ u zrak iz stacionarnih izvora koje naplaćuje Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Naknada za emisije CO₂ počela se naplaćivati od sredine 2007. godine.

Za 2007. godinu prijavljene su sljedeće količine emisija otpadnih plinova iz stacionarnih izvora za koje postoji takva obveza:

Emisija	jedinice	2007.	2006.
SO ₂	t	4,87	5,92
NO ₂	t	4,62	5,24
CO ₂	t	4.268,51	4.818,51

Ukupna emisija iz stacionarnih izvora snage veće od 100kW je smanjena u odnosu na prethodnu godinu s obzirom na manju potrošnju energenata te kvalitetnije održavanje sustava grijanja.

Otpad

Prema Zakonu o otpadu (NN 178/04), otpad je svaka tvar ili predmet određen kategorijama otpada propisanim provedbenim propisom ovoga Zakona, koje posjednik odbacuje, namjerava ili mora odbaciti. Općenito, otpad predstavlja znatan pritisak na okoliš, utječući na kvalitetu zraka, vode i tla u mjeri koja ovisi o načinu odlaganja i/ili metodi uporabe.

Najveća količina otpada u T-HT-u odnosi se na proizvodni otpad koji se stvara u procesima unapređivanja, obnavljanja i rekonstrukcije dijelova telekomunikacijske mreže i IT sustava, njihovog održavanja te prigodom prestanka rada pojedinih mrežnih platformi, odnosno tehnoloških cjelina,

kad se demontiranjem stvaraju određene količine suvišne telekomunikacijske i IT opreme i drugih materijalnih sredstava. Dio takve opreme je moguće ponovno uporabiti unutar T-HT-a (za izvornu namjenu ili za rezervne dijelove), prodati ili donirati u dobrotvorne svrhe, a dio zastarjele, nepotrebne ili uništene telekomunikacijske i IT opreme i drugih materijalnih sredstava proglašava se otpadom (uglavnom električni i elektronički otpad) s kojim treba postupati na odgovarajući način radi sprečavanja zagađivanja okoliša. Prema Zakonu o otpadu ovaj otpad spada u skupinu posebnih kategorija otpada, a budući da neki njegovi dijelovi ili komponente mogu sadržavati opasne tvari, one ga u tom dijelu svrstavaju u opasan otpad s kojim, na odgovarajući način, sukladno Zakonu i na njemu baziranim posebnim Pravilnicima, treba i postupati.

Kako bi zbrinjavanje proizvodnog otpada bilo brzo i efikasno, pri Sektoru za središnju nabavu i logistiku djeluje Grupa za gospodarenje otpadom koja vodi brigu o pravodobnom informiranju svih zaposlenika i njihovom upućivanju na pravilno sortiranje pojedinih vrsta otpada te o osiguravanju dovoljnog broja odgovarajućih spremnika i pravodobnom odvozu otpada.

U skladu s Pravilnikom o gospodarenju otpadnim električnim i elektroničkim uređajima i opremom (NN 74/07) na većem broju lokacija T-HT-a postavljeni su spremnici za prikupljanje manjih otpadnih EE uređaja i opreme, npr. kalkulatora, CD-a i DVD-a, tipkovnica, raznih punjača i drugih uređaja i slične opreme koja se ne vodi kao osnovno sredstvo ili sitni inventar. U svakoj je regiji postavljen po jedan spremnik za odlaganje rasvjetnih fluorescentnih cijevi (koje sadrže živu), u T-Centrima i 30 ostalih prostora kompanije su spremnici za odlaganje istrošenih baterija, na 32 lokacije su spremnici za odlaganje otpadnog papira, na 11 lokacija nalazi se 84 spremnika za prikupljanje PET ambalaže, postavljena su 122 spremnika za prikupljanje otpadnih tonera, na 6 lokacija postavljen je po jedan spremnik za prikupljanje otpadnog ulja, antifrizu i zauljene ambalaže.

Nadalje, Grupa za gospodarenje otpadom vodi brigu o sklapanju ugovora s ovlaštenim tvrtkama, pravodobnoj koordinaciji zaposlenika naše kompanije koji rade na gospodarenju otpadom, o poštivanju zakonskih i podzakonskih akata iz ove oblasti i njihovom provođenju, te sastavljaju potrebitu dokumentaciju koja se odnosi na otpad. Sukladno Pravilniku o gospodarenju otpadom (NN 23/07) vode se Očevidnici o nastanku i tijeku otpada u elektroničkom obliku, tako da je u svako doba dostupna informacija o vrsti i količini zbrinutog otpada.

Pravilnik o gospodarenju otpadnim električnim i elektroničkim uređajima i opremom koji je donesen 2007. godine određuje da proizvođači i izravni uvoznici električnih ili elektroničkih uređaja, koji takve uređaje stavljaju na tržište u RH, imaju obvezu to prijavljivati Fondu za zaštitu okoliša i plaćati naknadu za zbrinjavanje. Ta se obveza odnosi i na T-HT koji, iako nije veliki uvoznik EE opreme, od kolovoza 2007. g. redovito mjesečno prijavljuje uvezene količine i plaća propisanu naknadu koja iznosi 2,25 kn/kg. Isto tako, u skladu s obvezom iz ovog Pravilnika, omogućeno je korisnicima da prigodom kupnje nekog od elektroničkih uređaja iz ponude T-Centara na istome mjestu vrate slični rabljeni uređaj po

načelu „jedan za jedan“, koji će potom biti propisno ekološki zbrinut.

Tijekom 2007. godine T-Mobile je ekološki zbrinuo 85.942 kg stare antenske opreme (metalni i elektronički otpad) te 4.500 kg neispravne uredske IT opreme. Unapređenjem IT opreme u kompaniji stariji su modeli donirani.

U kompaniji se odvajaju i prikupljaju papir, staklo, PET i kartonska ambalaža, što se predaje na oporabu ili ekološko zbrinjavanje.

Količina otpada (ne uključujući kućni otpad)	jedinice	2007.	2006.
Prikupljeni papir	t	165,82	198,27
Bakreni kabeli	t	16,69	1,44
Metali	t	153,45	225,34
Industrijski otpad	t	204,54	230,94
Ostali otpad	t	190,73	196,90
PET/PHD cijevi	t	1,45	121,67
Toneri	t	4,48	1,60
Ukupno neopasnog otpada	t	737,16	976,17
Različiti opasni otpad	t	32,99	4,87
Akumulatori i baterije	t	99,73	315,77
Ukupno opasnog otpada	t	132,72	320,64
Ukupno	t	889,88	1.296,80

Buka

Buka ne proizvodi opipljiv utjecaj na okoliš, ali zbog svoga karaktera predstavlja smetnju živim bićima (ljudima i životinjama) koja su joj izložena.

Izvori buke u redovitom poslovanju T-HT-a mogu biti motorna vozila i radni strojevi u sastavu T-HT-ovog voznog parka, dizel-električni agregati te klima-uređaji. U 2007. godini nisu zabilježene pritužbe građana na buku uzrokovanu aktivnostima T-HT-a, a redovitim mjerenjima buke, koja se provode u okviru aktivnosti zaštite na radu, nije zamijećeno prekoračenje Zakonom i Pravilnicima propisane dozvoljene razine buke.

Neionizirajuće elektromagnetsko zračenje

Kao i buka, emisije elektromagnetskog zračenja nisu opipljive. Prema postojećim saznanjima, neionizirajuća elektromagnetska polja ne predstavljaju opasnost za ljude niti ekološki problem, iako u javnosti u vezi s time postoji određena razina zabrinutosti. Važeća zakonska ograničenja su zasnovana na toplinskom učinku i u obzir uzimaju načelo predostrožnosti.

U T-HT Grupi T-Mobile Hrvatska ima koncesiju za rad mreže GSM sustava i pružanje usluga mobilnih komunikacija, a 2005. godine počela je s radom i pružanjem usluga mreža treće generacije (UMTS), u skladu s dobivenom koncesijom.

U Hrvatskoj je na snazi Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 204/2003, NN 15/2004) koji je izdalo Ministarstvo zdravstva. Sva telekomunikacijska oprema podliježe odredbama Pravilnika o ograničenjima jakosti elektromagnetskih polja za radijsku i telekomunikacijsku terminalnu opremu (NN 183/2004). Međunarodni standard za ograničenje izloženosti vremenski promjenjivim električnim, magnetskim i elektromagnetskim poljima (do 300 GHz) izdala je Međunarodna komisija za zaštitu od neionizirajućeg zračenja

(ICNIRP). Ta sigurnosna ograničenja prihvatila je Svjetska zdravstvena organizacija UN-a za cijeli svijet pa ih tako primjenjuje i T-Mobile Hrvatska. Međutim, u usporedbi s tim standardima, hrvatski su pravilnici čak 2,5 puta stroži.

Bazne postaje T-Mobileove GSM mreže razvijene su, testirane i uključene u rad u skladu s međunarodnim standardima i zahtjevima. T-Mobile od proizvođača opreme dobiva certifikate koji pokazuju da bazne postaje ispunjavaju sigurnosne zahtjeve ICNIRP-a te odgovaraju nizu standarda za sigurnost proizvoda i elektromagnetsku kompatibilnost te općim tehničkim propisima.

Također, sve bazne postaje imaju Potvrdu o sukladnosti s nizom europskih i svjetskih normi (EN 60950, EN 60215, EN 50358, EN 301 489-1 V1.4.1, EN 301 489-08 V1.1.1 i V1.2.1, EN 301 502) koju izdaje Hrvatska agencija za telekomunikacije.

Sve dosadašnje studije o biomedicinskim učincima elektromagnetskih polja u sustavima mobilnih komunikacija pokazale su da ona nemaju štetnih utjecaja na ljudsko zdravlje. Zdravlje i sigurnost svojih korisnika i društvene zajednice općenito za T-Mobile su od ključne važnosti. U tom smislu T-Mobile, kao odgovorna telekomunikacijska tvrtka, podržava i potiče opsežna i detaljna znanstvena istraživanja te kontinuirano prati istraživanja cijelog niza organizacija, nezavisnih skupina, stručnih timova i znanstvenika o utjecaju elektromagnetskih polja, a sve u svrhu informiranja i educiranja javnosti o ovoj problematici.

Na poticaj T-Mobilea Hrvatska, Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu je u prosincu 2005. godine izradio Studiju značenja korištenih izvora s obzirom na razine emiti-

ranih elektromagnetskih polja. Cilj Studije bio je da se utvrdi zadovoljavaju li GSM i UMTS sustavi pokretnih komunikacija tvrtke T-Mobile Hrvatska d.o.o. postojeće propise o zaštiti od elektromagnetskih polja.

Studija je bazirana na rezultatima mjerenja provedenih u blizini baznih postaja T-Mobilea Hrvatska, koje su obavile tvrtke ovlaštene od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH za poslove zaštite od elektromagnetskih polja: Doron Net d.o.o. i Končar - Institut za elektrotehniku d.d. Izabran je mjerni uzorak od 93 bazne postaje, što je 7,17 posto od ukupnog broja baznih postaja GSM sustava. Za sustav UMTS mjerenja su napravljena na 18 baznih postaja (11,92 posto od ukupnog broja baznih postaja tog sustava).

Ukupno je napravljeno mjerenje razine elektromagnetskog polja na 661 mjernoj točki, od čega ih je 556 u okolini baznih postaja GSM sustava i 105 u okolini baznih postaja UMTS sustava.

Za mjerenje je izabran reprezentativan uzorak, no na područjima povećane osjetljivosti (ambulanta, bolnica, škola, fakultet, vrtić) izmjerene su sve postojeće lokacije.

Rezultati mjerenja potvrđuju kako sve bazne postaje sustava GSM i UMTS u vlasništvu T-Mobilea Hrvatska d.o.o. iz mjernog uzorka zadovoljavaju sve propise o zaštiti od elektromagnetskih polja koji su na snazi u Republici Hrvatskoj.

Dapače, izmjerene razine električnog polja i gustoće snage u većini mjernih točaka znatno su niže od graničnih razina.

U 99,28 posto mjernih točaka za sustav GSM i 100 posto mjernih točaka za sustav UMTS izmjerena razina gustoće snage čak je manja od 10 posto od odgovarajuće granične razine.

Sve bazne postaje T-Mobilea zadovoljavaju sve propise RH o zaštiti od elektromagnetskih polja

Utvrđeno je da sve kolocirane bazne postaje sustava GSM i UMTS zadovoljavaju uvjet za istodoban rad više izvora elektromagnetskog polja na različitim frekvencijama.

Potpunim zadovoljavanjem graničnih razina referentnih veličina važećih u Hrvatskoj, s izmjerenim vrijednostima koje su u više od 99 posto slučajeva čak ispod vrijednosti od 10 posto granične razine, bazne postaje sustava GSM i UMTS u vlasništvu T-Mobilea Hrvatska zadovoljavaju sve zakonske propise u vezi sa zaštitom ljudi od elektromagnetskih polja koji su na snazi u Republici Hrvatskoj. Time je osigurana zaštita ljudi od izloženosti elektromagnetskim poljima, a ispitane mjerne točke u okolini promatranih baznih postaja sigurne su za boravak ljudi.

Eko-efikasnost T-HT Grupe

Eko-efikasnost je upravljačka filozofija razvijena od Svjetskog poslovnog savjeta za održivi razvoj (EBCSD) koja potiče poslovne subjekte na traženje ekoloških unapređenja kojima se istodobno postižu ekonomske koristi. Ona je usredotočena

na poslovne prilike i omogućava kompanijama da postanu ekološki odgovornije i profitabilnije, promiče inovacije, a time ujedno rast i konkurentnost.

Prema definiciji WBCSD-a, eko-efikasnost se postiže isporukom po konkurentnoj cijeni roba i usluga koje zadovoljavaju ljudske potrebe i donose kvalitetu života, uz istodobno stalno smanjivanje ekološkog utjecaja i intenziteta iskorištavanja resursa tijekom cijelog životnog vijeka tih proizvoda/usluga. Ukratko, eko-efikasnost se bavi stvaranjem više vrijednosti uz smanjeni utjecaj na okoliš.

Eko-efikasnost je prvenstveno poslovni koncept jer govori jezikom poslovnih subjekata. Pojednostavljeno, ona kaže da ima poslovnog smisla postati efikasnijim. Eko-efikasnost poziva poslovne subjekte da ostvaruju više vrijednosti uz manje potrošenog materijala i energije i uz smanjenje emisija. Primjenjiva je na sve dijelove kompanije, na marketing i razvoj proizvoda isto kao i na proizvodnju ili distribuciju. U osnovi se bavi trima općim ciljevima: smanjivanjem potrošnje resursa, smanjivanjem utjecaja na prirodu i povećanjem vrijednosti proizvoda ili usluga.

Definicija eko-efikasnosti kao ključnog pokazatelja stupnja ekološke izvedbe kompanije u načelu podrazumijeva omjer dvaju elemenata: negativnog ekološkog utjecaja uzrokovanog njenim djelovanjem i pri tome stvorene dodane vrijednosti, pri čemu je eko-efikasnost to veća što je stvorena dodana vrijednost proporcionalno veća od štete nanesene okolišu, odnosno što je ta šteta proporcionalno manja od stvorene dodane vrijednosti. Veći brojevi iznos ovog pokazatelja ukazuje na bolju izvedbu kompanije, odnosno na njezin pozitivan (ili manje negativan) utjecaj na okoliš.

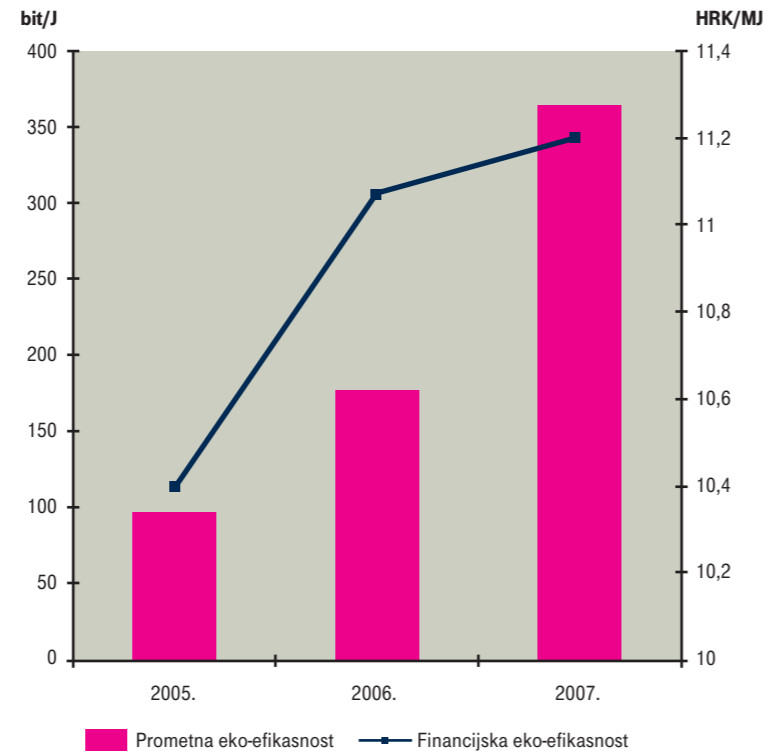
Da bi se mogli izračunati pokazatelji eko-efikasnosti telekomunikacijskog operatora, potrebno je procijeniti vrijednost njegove proizvodnje i njegovog utjecaja na okoliš. U T-HT Grupi se vrijednost proizvodnje, slično kao i kod drugih telekomunikacijskih operatora, najbolje može prikazati kroz naplaćeni telekomunikacijski promet, a utjecaj na okoliš kroz ukupno potrošenu energiju.

	jedinice	2007.	2006.	2005.
Naplaćene minute prometa u pokretnim i nepokretnim mrežama	mil min	8.855	9.977	9.898
Ukupan promet	ekv.mil Gbit	169,4	84,4	49,8
Prometna eko-efikasnost	bit/J	363,8	176,87	95,9
Dodana vrijednost (Added value)	mil HRK	5.233	5.284	5.404
Financijska eko-efikasnost	HRK/MJ	11,2	11,07	10,4

EBITDA: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation

Dodana vrijednost (Added value): EBITDA + troškovi zaposlenih
Napomena Korporativnog sektora za izvješćivanje: EBITDA i troškovi osoblja ne moraju se nužno podudarati s izvješćima slanima u DT unutar redovitog izvješćivanja prema DT-u (moguće odstupanje cca ±2%) zbog razlike u standardima i strukturi izvješćivanja.

Eko-efikasnost

Telekomunikacijski promet se sastoji od svih bita informacija koji teku kroz mrežu, a naplaćeni su korisnicima (nenaplaćeni promet se ne razmatra kao dio vrijednosti proizvodnje). Promet se mjeri vremenom (naplaćenim minutama) i množi sa širinom frekventnog pojasa ili izravno naplaćenim opsegom prometa [bit]. Minute naplaćene korisnicima se pretvaraju u ekvivalentne bite primjenom konverzijskih faktora: za PSTN 64 kbits/s, odnosno za GSM 13,6 kbits/s. ADSL promet se naplaćuje prema opsegu ostvarenog prometa (Mbit/mj). S obzirom na razne tarifne modele te kompleksnost računa, u proračunu se koristi prosječan broj minuta po korisniku godišnje u pokretnoj mreži.

Kao mjera utjecaja na okoliš kod telekomunikacijskih operatora uzima se ukupna potrošnja energije izražena u jouleima (J).

Pokazatelj eko-efikasnosti telekomunikacijskog operatora se stoga računa kao financijska dodana vrijednost (EBITDA + troškovi zaposlenih) u odnosu na ukupno potrošenu energiju [HRK/MJ] ili kao ukupan broj bita (proizvodna vrijednost) u odnosu na ukupno potrošenu energiju [bit/J].

U 2007. godini T-HT Grupa je ostvarila 11,2 HRK po MJ potrošene energije (ukupna energija bez energije vozila), a količina prometa je bila 363,8 bita po J potrošene energije. Time je financijska eko-efikasnost u odnosu na prethodnu godinu blago porasla, a prometna eko-efikasnost se više nego udvostručila. Uzrok tom povećanju je udvostručenje u odnosu na prethodnu godinu ukupnog prometa izraženog u ekvivalentnim Gbitima zbog porasta broja ADSL korisnika i porasta prometa širokopojasnih usluga. T-HT Grupa će i dalje težiti poboljšanju svoje eko-efikasnosti u oba njezina vida, kroz povećanje dodane vrijednosti i prijenos veće količine prometa u odnosu na količinu potrošene energije.

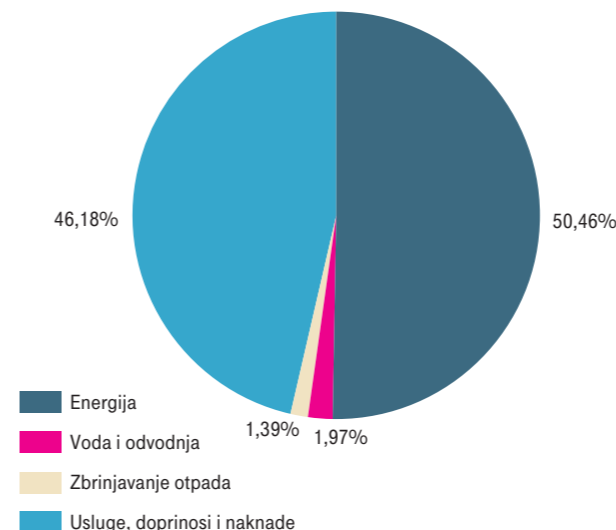
Eko-efikasnost se bavi stvaranjem više vrijednosti uz smanjeni utjecaj na okoliš

8. Troškovi i prihodi u vezi s okolišem

Troškovi u vezi s okolišem dio su ukupnih materijalnih troškova kompanije, a prihodi su ostvareni prodajom uglavnom metalnog otpada

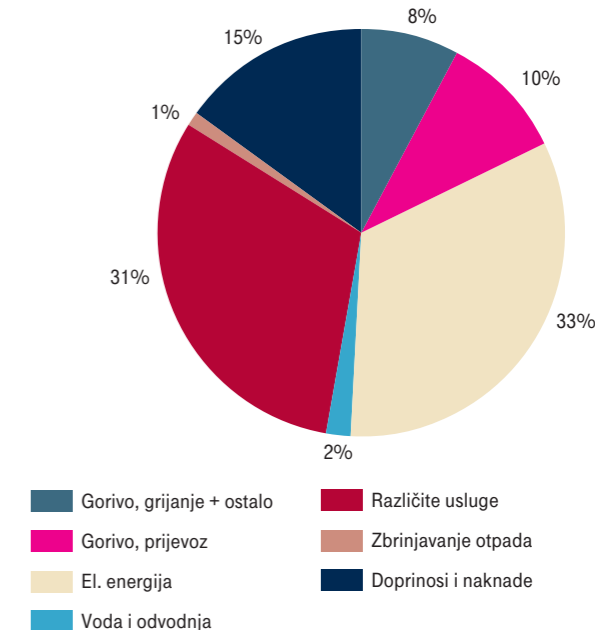

Udio pojedinih vrsta troškova - 2007. godina

U 2007. godini udio troškova za usluge, doprinose i naknade se smanjio sa 48% na 46% uglavnom zbog smanjenja troškova za izdvojene usluge čišćenja, dok se udio troškova energije povećao sa 47% na 50,5%. Udio troškova za zbrinjavanje otpada već je treću godinu za redom u opadanju i sada čini samo 1,4%, što je posljedica smanjenja količine proizvedenog i zbrinutog otpada te nižih cijena tih usluga koje su postignute s novim ugovornim partnerima. Ukupni troškovi u vezi s okolišem te troškovi usluga, doprinosa i naknada su u odnosu na 2006. godinu smanjeni, troškovi energije su neznatno porasli, dok su troškovi za potrošenu vodu i odvodnju ostali na istoj razini, što se vidi iz sljedećeg dijagrama. Kod troškova energije vidljiv je trend usporavanja rasta, dok je kod troškova zbrinjavanja otpada već tri godine zaredom prisutan trend znatnog smanjivanja.

Razdioba troškova u vezi s okolišem - 2007. godina

Ukupni troškovi energije u 2006. godini u odnosu na 2005. rasli su za 9,8%, dok su u 2007. godini u odnosu na 2006. rasli za 0,56%. Troškovi električne energije, koji su u 2006. u odnosu na 2005. porasli za 20,7%, u 2007. u odnosu na 2006. smanjili su se za 0,44%. Troškovi goriva za grijanje porasli su u 2007. za 12,25%, što predstavlja najveći i jedini porast troškova za energiju u odnosu na prethodnu godinu. U isto vrijeme troškovi goriva za prijevoz su pali za 3,95%. I dalje je najveći pojedinačni trošak u troškovima energije onaj za potrošenu električnu energiju, gdje leži znatan potencijal za smanjenje i optimizaciju.

Troškovi

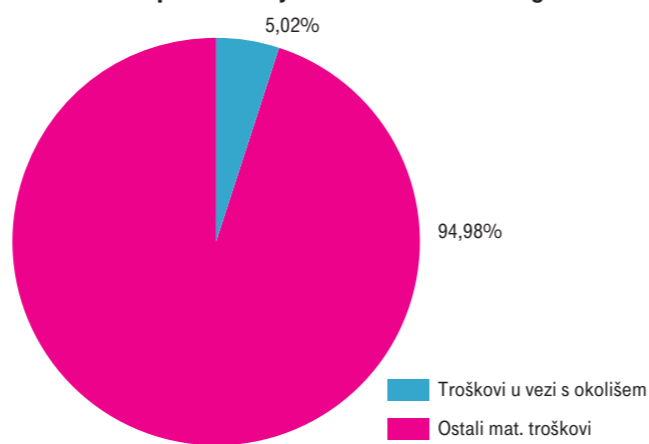
U T-HT-u troškovi koji se na bilo koji način tiču okoliša uzrokovani su potrošnjom električne energije i različitih vrsta energenata za grijanje, pogon motornih vozila i drugih strojeva, potrošnjom vode i odvodnjom otpadnih voda, zbrinjavanjem otpada, korištenjem različitih usluga u vezi s okolišem itd. i dio su ukupnih materijalnih troškova kompanije.

Praćenje svih troškova koji su u vezi sa zaštitom okoliša ima dva jednako važna i međusobno povezana cilja: s jedne strane, kroz optimizaciju i smanjivanje potrošnje pojedinih vrsta resursa postiže se ekološki cilj smanjivanja negativnog utjecaja na okoliš, dok se s druge strane povoljno utječe na poslovni rezultat tvrtke kroz optimizaciju i smanjenje troškova poslovanja. Bez toga nije moguće niti imati uvid u pozitivan utjecaj ekoloških mjera koje se provode u kompaniji na njenu ukupnu ekonomsku izvedbu.

Troškove o kojima je riječ nalazimo u tri glavne troškovne kategorije, a njihov ukupan iznos u 2007. godini bio je 162,66 milijuna kn, što je za 5,78% manje nego u prethodnoj, 2006. godini (172,65 milijuna kn). U odnosu na ukupne materijalne troškove kompanije to predstavlja 5,02% (5,84% u 2006. godini). Ovo smanjenje udjela je posljedica istodobnog povećanja ukupnih materijalnih troškova kompanije i smanjenja troškova u vezi s okolišem u 2007. godini. Pojavili su se i neki novi troškovi u 2007. godini kao posljedica novih zakon-

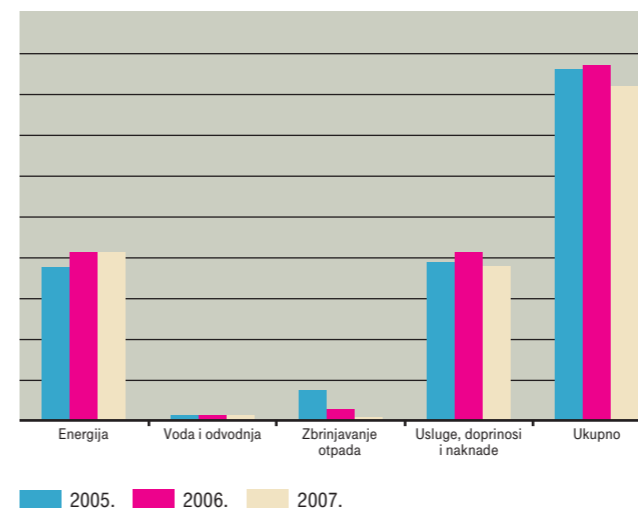
skih odredbi, kao npr. naknada za zbrinjavanje ambalaže i ambalažnog otpada, naknada za zbrinjavanje električne i elektroničke opreme i uređaja te naknada za emisiju CO₂, no oni nisu bitno utjecali na ukupni iznos troškova u vezi s okolišem.

Udio u ukupnim materijalnim troškovima 2007. godine

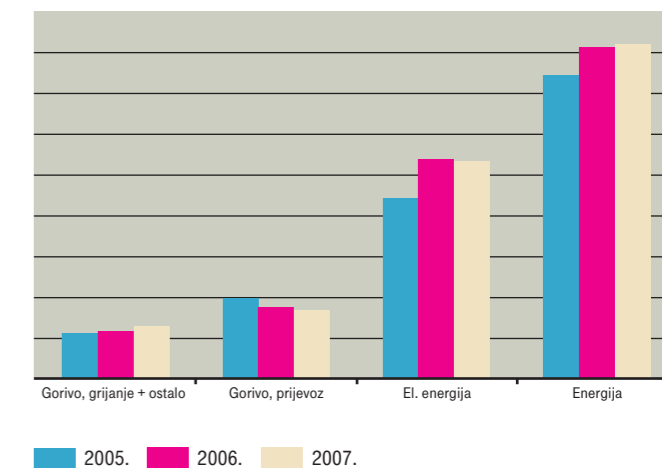
Troškovi koji su u vezi s okolišem mogu se podijeliti u 4 glavne kategorije: troškovi energije, troškovi za vodu i odvodnju, troškovi za zbrinjavanje otpada i troškovi različitih usluga u vezi s okolišem te doprinosa i naknada.

Troškovi u vezi s okolišem

Iz sljedećeg, još detaljnijeg dijagrama vidi se da najveći trošak kompanije u dijelu koji se odnosi na okoliš predstavlja utrošena električna energija, koju slijedi trošak za različite usluge, u što je uključen i trošak izdvojenih usluga čišćenja. Sljedeći trošak po udjelu je trošak goriva za grijanje čiji je udio čak za pola manji od prethodnog.

Troškovi energije

Prihodi

U 2007. godini su u vezi sa zaštitom okoliša ostvareni i određeni prihodi prodajom ovlaštenim sakupljačima posebno prikupljenog otpada s preostalim vrijednim svojstvima kao sekundarne sirovine. Na takav način je od prodaje uglavnom metalnog otpada (bakreni kabeli i ostali metali) ostvaren prihod od 136.289,00 kuna.

9. ICT i održivi razvoj

Odnos informacijsko-komunikacijskih tehnologija i održivog razvoja glavno je pitanje današnjice

Zivimo u vrijeme nekih od najvećih promjena kojima je svijet ikada svjedočio. Digitalna revolucija mijenja način na koji živimo, radimo ili se igramo. Istodobno, rastuća svijest o izazovima održivog razvoja s kojima se suočava naš planet prisiljava čovječanstvo na postavljanje bitnih pitanja o smjeru razvoja gospodarstva i načina življenja.

Jedno od glavnih pitanja današnjice je kako uspostaviti odnos između informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT) i održivog razvoja. Ako ICT razvijemo i primijenimo na loš način, to može pogoršati svjetske probleme. Može povećati potrošnju energije i ubrzati klimatske promjene, pogoršati nejednakost za one koji joj nemaju pristupa i povećati zagađivanje i uporabu resursa poticanjem sve veće potrošnje.

Ako ICT primijenimo na dobar način, nagrada može biti golema. Te tehnologije mogu pomoći povećanju kreativnosti i inovativnosti u rješavanju naših problema, izgradnji zajednica, davanju većem broju ljudi pristupa robama i uslugama i puno efikasnijem korištenju dragocjenih resursa.

Donošenjem ispravnih odluka o načinima proizvodnje, kupnje i primjene produkata informacijsko-komunikacijskih tehnologija imamo sposobnost osigurati goleme društvene i ekonomske koristi. To može obuhvaćati štednju energije kroz nadziranje i upravljanje njenom uporabom, stvaranje efikasnijih transportnih sustava, smanjivanje potreba za putovanjima zbog mogućnosti elektroničkog trgovanja, video-konferencije i drugih oblika elektroničkih transakcija, kroz proizvodnju manjeg broja fizičkih proizvoda koji troše konačne resurse i unapređenje interakcije među ljudima i organizacijama.

U tom kontekstu informacijsko-komunikacijske tehnologije se mogu promatrati s tri aspekta: društvenog i ekološkog utjecaja proizvodnje ICT produkata i kako se može smanjiti negativan utjecaj; utjecaja korištenja ICT produkata na održivi razvoj, posebno njihovu ulogu u proizvodnji energije i

klimatskim promjenama; načina na koji se ICT produkti mogu primijeniti za poboljšanje životnih uvjeta.

Procjenjujući troškove i blagodati (koristi), očito je da su izravni utjecaji ICT produkata manji i da ih je lakše kontrolirati. Neizravni utjecaji, na način kako živimo, mnogo su veći i teže je njima upravljati.

Izazovi s kojima se suočava poslovni sektor koji se bavi informacijsko-komunikacijskim tehnologijama su kompleksni kao i u drugim sektorima. To međutim ne bi trebalo spriječiti ICT industriju da se uhvati ukoštac s problemima i maksimalno iskoristi potencijalne blagodati. Da bi se te blagodati mogle protegnuti na cijelu ICT industriju, trebaju postojati predvodnici u održivom razvoju.

U ovom povezanom, odnosno umreženom svijetu svatko ima svoju ulogu. U sagledivoj budućnosti u svrhu učinkovitijeg očuvanja okoliša bilo bi potrebno da se:

- u stvaranju produkata informacijsko-komunikacijskih tehnologija minimizira količina resursa u proizvodnji hardvera i maksimizira društvena korist za radnike i zajednice u lancu nabave;
- u korištenju ICT produkata radikalno poboljša energetska efikasnost tehnologija, smanji ukupna potrošnja energije i povećava korištenje obnovljivih energija, da se osigura ponovna uporaba, recikliranje i odgovorno zbrinjavanje uređaja i opreme te riješi pitanje njihovog brzog zastarijevanja;
- primjenom ICT produkata:

- stvara bogatstvo i zadovoljavaju potrebe uz manji utjecaj na okoliš,
- smanji potreba ljudi i stvari za kretanjem, a da se stvari efikasnije transportiraju,
- omogući potrošačima širi pristup jeftinijim i održivijim proizvodima i uslugama,
- omogući ljudima da se povezuju, interaktivno surađuju i jačaju svoje zajednice,
- omoguće inovacije kojima će se rješavati problemi održivog načina življenja bilo gdje na svijetu.

Više od svega, na primjenu ovih novih tehnologija treba gledati kao na priliku da se na kreativan način uhvati ukoštac s izazovima održivog razvoja. Udruživanjem novih tehnologija s društvenim i institucionalnim inovacijama može se doći do potrebe za radikalnim promjenama načina na koje kompanije, vlade i pojedinci prilaze svojim širim odgovornostima.

U krajnjoj liniji sva navedena tri aspekta su međusobno povezana. Rast efikasnosti ICT-a omogućit će ljudima da čine više trošeći manje. A efikasnije korištenje ICT-a će djelotvorno smanjiti utjecaj na okoliš „proizvodne“ faze.

ICT mogu pomoći u smanjivanju utjecaja na okoliš onoga što se čini. Mogu olakšati umrežavanje, udruživanje i djelovanje u rješavanju problema u sve kompliciranijem i povezanijem svijetu. Digitalna revolucija može raširiti svoje blagodati na sve sektore društva i u sve kutove planeta, donoseći koristi svima bez obzira na lokaciju, dob, invalidnost ili prihod.

Pravi je čas da se promisli o brojnim mogućnostima koje ove nove tehnologije donose i o načinima kako ih čovječanstvo može iskoristiti da bi svijet učinili boljim mjestom za život.

(Preuzeto iz članka: „Connected“, Forum for the future, travanj 2008.)

IZVORI

- Određeni podaci i informacije preuzeti su iz:
- T-HT Grupa - Godišnje izvješće za 2007. godinu: <http://www.t.ht.hr/pdf/godisnje-izvjesce-2007.pdf>
 - Internetski portal T-HT-a: <http://www.t.ht.hr/grupa/>
 - Publikacije na IntraNetu T-HT-a: <http://intranet.t.ht.hr/Info/Cultures/hr-HR/Publications/>
 - T-Mobile HR portal / Zaštita okoliša: <http://www.t-mobile.hr/0/00/00-30-00-00-00.asp>
 - Publikacije T-Mobileovog intranetskog portala: <http://info.cronet.ht.hr/group/glnavi/publikacije/pub.asp>
 - Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja: <http://www.mzopu.hr>
 - Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost: <http://www.fzoeu.hr>
 - Internetske stranice Projekta društvene odgovornosti poduzeća UNDP-a u Hrvatskoj: <http://www.drustvena-odgovornost.undp.hr/show.jsp?page=78008>

HT - Hrvatske telekomunikacije d.d.

Savska cesta 32, 10000 Zagreb
Sektor za operativnu podršku i osiguranje kvalitete
Odjel za zaštitu okoliša

Izradili:

Ljubica Aničić, dipl. ing.
ljubica.anicic@t.ht.hr
Mr. sc. Miroslav Bijele, dipl. ing.
miroslav.bijele@t.ht.hr

Priredio:

Sektor za operativnu podršku i osiguranje kvalitete
Odjel za zaštitu okoliša

Izvešće je tiskano na ekološki proizvedenom papiru

